

- ▶ **Ympäristöjohtajan katsaus**
- ▶ **Miljödirektörens översikt**
- ▶ **Director General's Review**
- ▶ **Organisaatio, keskeiset tehtävät, visio ja arvot**
- ▶ **Toiminnalliset tavoitteet vuonna 2003**

- ▶ **Tärkeimmät saavutukset avaintuloksittain vuonna 2003**
- ▶ **Ympäristönsuojelu ja -tutkimus**
- ▶ **Ympäristöterveys**
- ▶ **Ympäristövalvonta**
- ▶ **Ympäristölaboratorio**
- ▶ **Hallinto**

- ▶ **Kansainvälinen toiminta**
- ▶ **Henkilökunta**
- ▶ **Talous ja tuottavuus**
- ▶ **Ympäristölautakunta**
- ▶ **Liitteet**

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Postiosoite: PL 500, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Käyntiosoite: Helsinginkatu 24
Puhelin (09) *73121, faksi (09) 7312 2605
ymk@hel.fi
www.hel.fi/ymk
etunimi.sukunimi@hel.fi

Kävijöitä 13.4.2004

Julkaisutiedot

Ympäristöjohtaja
Pekka Kansanen

Helsinki sai vuonna 2002 valmiiksi ensimmäisenä eurooppalaisena pääkaupunkina valtuuston hyväksymän kestävän kehityksen toimintaohjelman (Local Agenda 21). Pitkän prosessin tuloksena syntyi ainakin ulkonaisilta puitteiltaan mitat täyttävä Aalborgin sopimuksen tarkoittama ohjelma, jossa on mukana ekologian lisäksi myös sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden näkökulma. Helsingille myönnettiin kertomusvuonna kunniamaininta EU:n ja Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen kampanjan järjestämässä *European Sustainable Cities Award 2003* -kilpailussa.

Siinä arvioitiin ja vertailtiin eurooppalaisten kaupunkien työtä kestävän kehityksen edistämiseksi 1992 - 2002. Erityistä tunnustusta Helsinki sai joukkoliikenteen ja kaukolämpöjärjestelmän kehittämisestä, kestävän kehityksen toimintaohjelman laatimisesta vuorovaikutteisena prosessina, kaupunkiluonnon vaalimisesta, asukasvetoisesta kestävän kehityksen työstä ja syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävästä toiminnasta.

Hyväkään strategia ei sinänsä vielä takaa sitä, että saavutetaan konkreettista edistystä. Käytännön toteutuksen vauhdittamiseksi päätettiin aloittaa uuden ympäristöohjelman valmistelu teemana Helsingin ekologinen kestävyys. Tämä Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelman keskeiset tavoitteet liittyvät kasvihuonekaasupäästöjen hallintaan, liikenteen ympäristöongelmiin, kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ekologiseen rakentamiseen, ympäristönäkökohdat huomioon ottaviin hankintoihin sekä lasten ja nuorten ympäristökasvatukseen.

Lupa- ja valvontatoimessa kiinnitettiin erityistä huomiota lupien ja ilmoitusten täsmälliseen ja joutuisaan käsittelyyn. Läpimenoajoille asetetut tavoitteet saavutettiin melko hyvin. Käsiteltävinä oli lupamielessäkin varsin vaativia hankkeita, kuten Kampin työmaa ja Vuosaaren satama.

Myllypuron kaatopaikan mahdollisista pitkäaikaisista terveyshaitoista alueen asukkaille valmistui oloissamme varsin perusteelliset tieteelliset tutkimukset. Niiden tulokset olivat sekä syöpien että synnynnäisten epämuodostumien osalta varsin lohdulliset. Pilaantuneiden maiden kunnostus asuntorakentamista varten työllisti edelleen sekä valvontaa että laboratoriota. Ympäristölaboratorio onnistui keskuksen yksiköistä parhaiten saavuttamaan asetetut tulostavoitteet. Suuren kiitoksen ansaitsee laboratorion henkilökunta, joka venyi kiireellisiin analyysitoimituksiin muutamassa tärkeässä hankkeessa.

Leimaa antavaa koko vuoden toiminnalle oli kaupungin talouden huomattava kiristyminen ja varautuminen tuleviin resurssien supistuksiin, jotka leikkaavat toiminnan volyyymiä kaikissa yksiköissä vuonna 2004. Koko vuoden valmisteltiin ympäristökeskuksen uutta strategiaa. Sen tavoitteena on sopeuttaa lupa- ja valvontatoimi sekä yleiset kehittämistehtävät uuteen tilanteeseen. Erityisesti huolestuttaa se, että eräät ympäristökeskuksen lakisääteiset tehtävät jäävät jo nyt huomattavasti EU:n tai valtion viranomaisten antaminen mitoitushjeiden alapuolelle. Resurssipula on heikentänyt myös mm. kuluttajaneuvonnan palvelukykyä, mistä vuoden mittaan saatiin kielteistä palautetta asiakkailta.

Kansainvälinen ympäristönsuojeluyhteistyö jatkui vilkkaana niin lähialueilla Pietarissa, Tallinnassa ja Riikassa kuin Eurocities-järjestössäkin. Ympäristökeskuksen edustajat osallistuivat Eurocities-järjestön yleiskokoukseen ja ympäristökomitean kokouksiin. Ajankohtaisia teemoja olivat mm. EMAS - ympäristöasioiden hallintaohjelma sekä kaupunkien ympäristötietojärjestelmät. Vuoden aikana työstettiin myös Helsingin johdolla EU:n kaupunkiympäristön teemastrategiaa osana unionin kuudetta ympäristöohjelmaa.

Merkittävä hallinnollinen muutos ympäristötoimessa oli, kun siirryimme kesällä kaupunginjohtajan alaisuudesta uuden rakennus- ja ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajan Pekka Saurin rooteliin. Näin Helsinki päätyi usean muun eurooppalaisen suuren kaupungin tavoin ratkaisuun, jossa ympäristötoiminta hoitaa oma apulaiskaupunginjohtaja. Sijoittuminen samaan rooteliin mm. rakennusviraston ja liikennelaitoksen kanssa avaa myös uusia mahdollisuuksia käytännön yhteistyölle paremman ympäristön hyväksi.

Pekka Kansanen
ympäristöjohtaja

Miljöchef
Pekka Kansanen

År 2002 var Helsingfors först bland Europas huvudstäder med att introducera ett av stadsfullmäktige fastslaget åtgärdsprogram för hållbar utveckling (Lokalagenda 21). Resultatet av den långvariga processen gav ett program som åtminstone till de yttre ramarna uppfyller bestämmelserna i Aalborgfördraget; där ingår inte bara ekologiska aspekter utan också aspekter som gäller hållbar utveckling på både det sociala och ekonomiska planet. År 2003 fick Helsingfors hedersomnämmande i *European Sustainable Cities Award 2003*, en tävling som anordnats av EU och de europeiska städerna inom ramen för deras kampanj för hållbar utveckling.

I tävlingen bedömdes och jämfördes de europeiska städernas arbete för främjande av hållbar utveckling 1992 - 2002. Särskilt fick Helsingfors erkännande för utvecklingen av kollektivtrafiken och fjärrvärmenätet, för uppgörandet av ett åtgärdsprogram för hållbar utveckling i form av en interaktiv process, för omsorgerna om naturen i staden, för invånarinsatserna för hållbar utveckling samt för verksamheten för förebyggande av utslagning.

Inte ens en bra strategi är någon garanti för att konkreta framsteg görs. I syfte att skynda på tillämpningen av strategin i praktiken bestämdes det att ett nytt miljöprogram skulle beredas, med Helsingfors' ekologiska hållbarhet som tema. De centrala målsättningarna med detta program har att göra med tyglade av utsläppen av växthusgaser, miljöproblemen på grund av trafiken, bevarande av stadsnaturens biodiversitet, ekologiskt byggande, hänsyn till miljöaspekter i anskaffningsfunktionerna samt miljöuppfostran riktad till barn och unga.

Inom tillstånds- och tillsynsfunktionerna beaktades särskilt att tillstånden och anmälningarna skulle handläggas punktligt och smidigt. De mål som ställts upp för handläggningstiderna nåddes ganska väl. Bland det som behandlades fanns också projekt som tillståndsmässigt var ganska krävande, som byggplatsen på Kampen och Nordsjöhamnen.

För våra förhållanden ovanligt ingående vetenskapliga undersökningar gjordes om de eventuella långsiktiga hälsoeffekterna hos människor som bott i Kvarnbäcken i de hus som stått på den tidigare soptippen. Resultaten var både beträffande cancer och medfödda missbildningar ganska glädjande. Istandsättningen av förorenad mark före byggandet av nya bostadsområden gav som tidigare både tillsynen och laboratoriet mycket att göra. Miljölaboratoriet var den av miljöcentralens enheter som bäst nådde sina uppställda resultatmål. Ett stort tack går till laboratoriepersonalen som visade berömlig flexibilitet i samband med några brådskande projekt.

Karakteristiskt för hela årets verksamhet var att stadens ekonomi blivit betydligt mer ansträngd än tidigare och att det gällde att bereda sig på ytterligare nedskärning av resurserna; verksamhetens volym kommer att minska i alla enheter år 2004. Under hela året pågick beredningen av en ny strategi för miljöcentralen. Målet med strategin är att anpassa tillstånds- och tillsynsfunktionerna samt de allmänna utvecklingsuppgifterna till den nya situationen. Särskilt bekymmersamt är det att vissa av miljöcentralens lagstadgade uppgifter redan nu inte når upp till de minimigränser som slagits fast i direktiv givna av EU eller statliga myndigheter. Serviceförmågan har på grund av resursbristerna även försämrats i t.ex. konsumentrådgivningen, något som under året ledde till en del negativ respons från allmänheten.

Det internationella miljöskyddssamarbetet fortgick under året, dels i närområden som S:t Petersburg, Tallinn och Riga, dels inom organisationen Eurocities. Representanter för miljöcentralen deltog i Eurocities' generalförsamling och i miljökommitténs möten. Aktuella ämnen var bl.a. EMAS, ett program för styrning av miljöfrågor, samt städernas system av miljödata. Under året bearbetades under Helsingfors' ledning också en temastrategi för stadsmiljöerna inom EU, ett arbete som ingår i unionens sjätte miljöprogram.

En betydande administrativ omställning för miljöväsendet var att vi i somras flyttades från att ha varit underställda stadsdirektören till att sortera under roteln som står under ledning av den nye biträdande stadsdirektören för byggnads- och miljöväsendet, Pekka Sauri. Därmed har Helsingfors tagit efter ett exempel som förekommit i många andra större europeiska städer, nämligen att miljöväsendet har en egen biträdande stadsdirektör. Att vi nu ingår i samma rotel som byggnadskontoret och trafikverket har öppnat upp nya möjligheter att bedriva praktiskt samarbete till förmån för miljön.

Pekka Kansanen
miljöchef

*The Director General of
the Environment Centre
Pekka Kansanen*

In 2002 Helsinki became the first European capital to have a Local Agenda 21 action plan approved by the City Council. A lengthy process resulted in an action plan which meets at least the external requirements of the Aalborg Charter and includes social and economic as well as ecological sustainability.

Helsinki received an honorary mention in the *European Sustainable Cities Award 2003* competition. This competition evaluated and compared European cities' work to promote sustainable development in 1992 - 2002. Helsinki was praised particularly for developing public transport and the district heat system, preparing an action plan for sustainable development in an interactive way, protecting nature, resident-led sustainable development work and activities aimed at preventing marginalization.

A good strategy alone cannot ensure the achievement of concrete progress. To speed up practical implementation the decision was made to prepare a new environmental programme with the theme of ecological sustainability in Helsinki. The key objectives of this sustainable development programme concern controlling greenhouse gas emissions, problems related to transport, preserving natural diversity, ecological construction, environmentally minded procurement and environmental education for children and young people.

In permit and supervision activities special attention was paid to the prompt and efficient handling of permits and notices. Turnaround-time objectives were achieved quite well. Permits were processed for demanding projects such as the Kamppi building site and the Vuosaari Harbour.

Thorough scientific studies were completed regarding the long-term effects on health of the Myllypuro dump. Their results concerning the incidence of cancer and congenital malformations were reassuring. Soil clean-ups which were necessary to allow housing construction again kept supervision and the laboratory busy. Among the Environment Centre's units the Environmental Laboratory did the best job in achieving result objectives. Thanks go to the laboratory's personnel, who went out of their way to complete urgent analyses in several important projects.

Activities last year were marked by the considerable tightening of the city's finances and preparations for future reductions in resources, which will cut the volume of activities in all units in 2004. The Environment Centre was involved throughout the year in preparing a new strategy. Its objective is to adjust permit and supervision activities and general development tasks to the new situation. What is particularly alarming is that some of the Environment Centre's statutory tasks already fall below the recommended level in EU or national guidelines. The level of service has also weakened because of insufficient resources in consumer advice, and the Environment Centre received negative feedback in this respect last year.

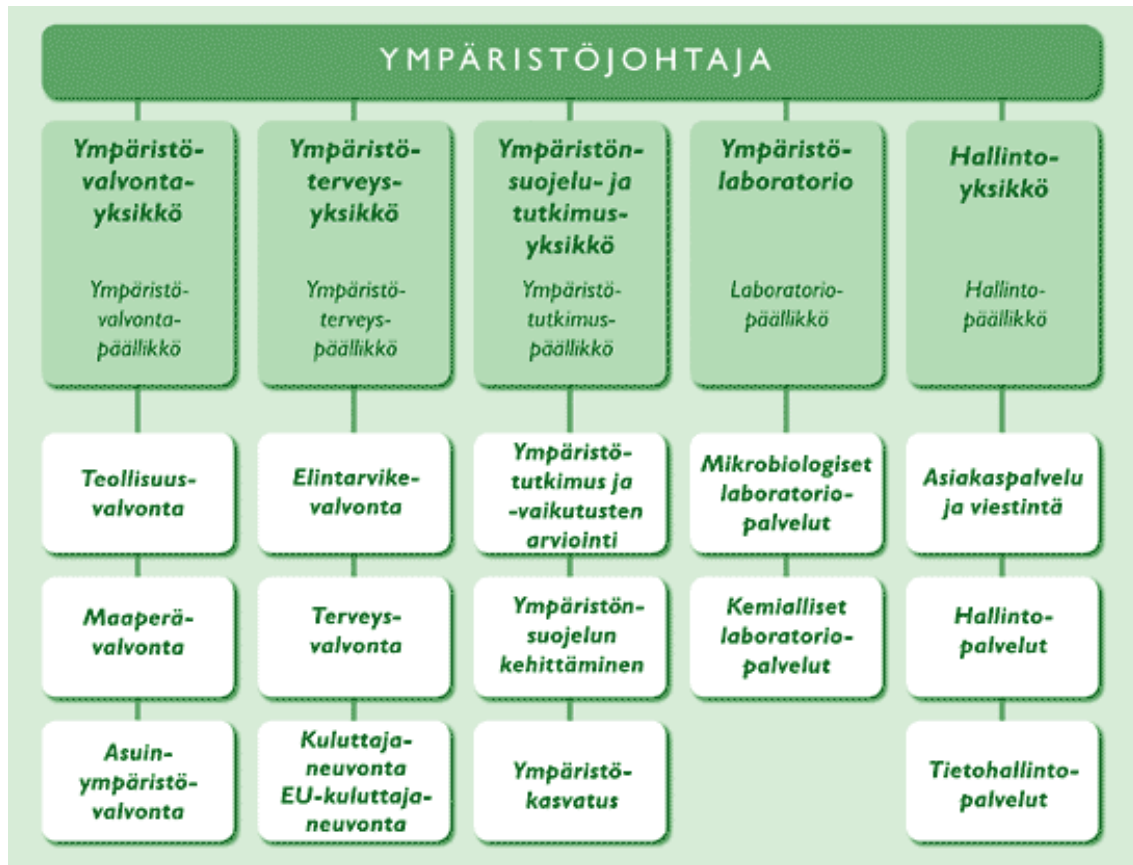
International cooperation remained brisk with neighbouring St. Petersburg, Tallinn and Riga and in the Eurocities network. The Environment Centre was represented at the Eurocities conference and in the Environment Committee. Timely themes included the Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) and cities' environmental data systems. Helsinki also directed the preparation of a Thematic Strategy on the Urban Environment as part of the EU's sixth Environmental Action Programme.

A significant administrative change came in the summer when we were placed under Deputy Mayor for Public Works and Environmental Affairs Pekka Sauri instead of the Mayor. Helsinki thus joined a number of other European cities in having a deputy mayor in charge of environmental affairs.

The Public Works Department and Helsinki City Transport also are under the same deputy mayor, and this opens new opportunities for practical cooperation for the good of the environment.

Pekka Kansanen

Director General of the Environment Centre

Ympäristökeskuksen organisaatio

*Ympäristökeskuksen johtoryhmä. Istumassa (vas.) henkilöstön edustaja **Tiina Paavola**, ympäristöjohtaja **Pekka Kansanen**, sihteeri **Reetta Hautamäki**. Seisomassa (vas.) ympäristöterveyspäällikkö **Antti Pönkä**, ympäristövalvontapäällikkö **Pertti Forss**, laboratoriopäällikkö **Seppo Ahonen**, ympäristötutkimuspäällikkö **Jouko Kinnunen**, vs. hallintopäällikkö **Jorma Nurro**.*

Keskeiset tehtävät

Edistämme helsinkiläisten elinympäristön terveellisyyttä, viihtyisyyttä ja virikkeellisyyttä. Tuotamme ja välitämme tietoa kestävästä kehityksestä turvaamiseksi. Huolehdimme kunnalle kuuluvista ympäristön- ja terveydensuojelun sekä elintarvikevalvonnan, eläinlääkintähuollon ja kuluttajaneuvonnan viranomaistehtävistä. Tuemme kaupungin hallintokuntia ympäristöasioiden suunnittelussa ja

kehittämisessä. Vaikutamme viestinnällä ja valistuksella asenteiden muuttumiseen ympäristöasiat huomioon ottaviksi.

Visio 2010

Monipuolisena ja korkeatasoisena ympäristötietoa tuottavana valvonta- ja asiantuntijavirastona autamme ehkäisemään ympäristöongelmat sekä asuntojen ja elintarvikkeiden terveyshaitat. Toimimme vuorovaikutuksessa asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen kanssa kestävän kehityksen periaatteiden huomioon ottamiseksi ympäristöön vaikuttavissa päätöksissä. Osallistumme Helsingin kehittämiseen elinvoimaisena pääkaupunkina. Olemme kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettu yhteistyökumppani.

Arvot

Seuraavat arvot ohjaavat toimintaamme:

1. Terveellinen ja ekologisesti kestävä ympäristö
2. Asiakkaiden ja toistemme arvostaminen
3. Asiantuntemus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
4. Motivoitunut henkilöstö

Sitovat tavoitteet

Kaupunginvaltuuston hyväksymät sitovat toiminnalliset tavoitteet ympäristökeskukselle olivat:

1.

Omavalvontasuunnitelmat tarkastettu 95 %:ssa tuotantolaitoksista, 90 %:ssa suurtalouksista ja 85 %:ssa elintarvikemyymälöistä.

Toteutuma: tuotantolaitokset 95 %, suurtaloudet 93 % ja elintarvikemyymälät 87 %.

2.

Pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevista ilmoituksista 80 % ratkaistaan viimeistään kahden kuukauden kuluessa vireille tulosta.

Toteutuma: 97,5 %.

3.

Yhteensä 140 000 kemiallista ja mikrobiologista analyysiä. Niiden laskettu arvo noin 1,6 miljoonaa euroa.

Toteutuma: 153 187 analyysiä, joiden laskettu arvo 2 047 508 euroa.

4.

Peruskoululaisille suunnattuja luontokoulupäiviä järjestetään yhteensä 65 kpl.

Toteutuma: luontokoulupäiviä järjestettiin 65 kpl.

*Koululaisia tutustumassa
Vantaanjoen luontoon.*

Kaikki sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Toiminnalliset ympäristötavoitteet

Ympäristökeskuksen toiminnalliset tavoitteet liittyivät energiankäyttöön, kuljetuksiin, paperihankintoihin ja liuotinten kulutukseen. Asetetut tavoitteet saavutettiin vain 20-prosenttisesti. Sähkön- ja paperinkulutuksessa ei tavoitteita saavutettu lainkaan.

1. Sähkönkulutus

Lähtötaso: enintään 2,8 kWh/analyysi Helsinginkatu 24:n toimipisteessä

1. porras: sähkönkulutus enintään 2,6 kWh/analyysi
2. porras: sähkönkulutus enintään 2,4 kWh/analyysi
3. porras: sähkönkulutus enintään 2,2 kWh/analyysi

Toteutuma: 2,69 kWh/analyysi

2. Ajoneuvojen polttoaineenkulutus

Lähtötaso: korkeintaan 9,45 litraa/100 km

1. porras: keskimääräinen polttoaineen kulutus korkeintaan 9,2 litraa/100 km
2. porras: keskimääräinen polttoaineen kulutus korkeintaan 9,0 litraa/100 km
3. porras: keskimääräinen polttoaineen kulutus korkeintaan 8,8 litraa/100 km

Toteutuma: 8,97 litraa/ 100 km

3. Liottimien kulutus

Lähtötaso: korkeintaan 7,7 ml/kemiallinen analyysi

1. porras: liuotinkulutus enintään 7 ml/kemiallinen analyysi
2. porras: liuotinkulutus enintään 6 ml/kemiallinen analyysi
3. porras: liuotinkulutus enintään 5 ml/kemiallinen analyysi

Toteutuma: 6,7 ml/kemiallinen analyysi

4. Paperinkulutus

Lähtötaso: kulutus korkeintaan 30 kg/vakinainen henkilö

1. porras: paperin kulutus enintään 29 kg/hlö
2. porras: paperin kulutus enintään 28 kg/hlö
3. porras: paperin kulutus enintään 27 kg/hlö

Toteutuma: 30,2 kg /hlö

Avaintuloksille asetetut yksikkökohtaiset tulostavoitteet, jotka liittyivät talouteen, asiakkaisiin, prosesseihin ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen sekä työilmapiiriin, saavutettiin noin 55-prosenttisesti.

1. Terveellinen, viihtyisä kaupunkiympäristö ja kestävä kehitys pohjaksi kaikkeen ympäristöön vaikuttavaan suunnitteluun ja päätöksentekoon

Ympäristökeskus koordinoi edellisvuosien tapaan kaupungin vuosittaista ympäristöraportointia ja sen kehittämistä. Kaupunginvaltuusto käsitteli kolmannen koko kaupungin ympäristöraportin kesäkuussa.

Lisäksi julkaistiin painotuotteina Helsingin kestävä kehityksen toimintaohjelma ja sen Ideapakki sekä Ympäristöohjelman 1999 - 2002 seurantaohjelma.

Uuden ympäristöohjelman valmistelu aloitettiin ja kaupungin virastot ja laitokset kutsuttiin mukaan teemaryhmätyöhön. Ohjelman työnimeksi annettiin Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelma 2005 - 2008.

Ympäristölautakunta käsitteli 21 ympäristölupaa. Ympäristölupahakemukset käsiteltiin tavoiteaikataulussa (80 % hakemuksista käsitelty 160 vuorokaudessa).

Asuntojen, päivähoitotilojen, koulujen, lastenkotien ja vanhainkotien sisätilojen terveyshaittojen selvittämiseksi tehtiin yli 1 400 tarkastusta, mikä on 76 % tavoitteesta. Toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistiin 200 vuorokaudessa vireille tulosta, eli käsittelyaikataavoite saavutettiin.

Pilaantuneisiin maa-alueisiin sekä niiden tutkimus- ja kunnostuskohteisiin ja käsittelypaikkoihin tehtiin lähes 600 tarkastuskäyntiä.

2. Hyvälaatuiset ja terveelliset elintarvikkeet, riittävä kuluttajansuoja sekä hyvinvoivat kotieläimet

Elintarvikevalvonnassa tehtiin 6 409 tarkastusta, otettiin 2 890

mikrobiologista näytettä sekä käsiteltiin 234 elintarvikehuoneistoa koskevaa ilmoitusta ja 206 haltijan vaihtumista koskevaa ilmoitusta.

Kuluttajaneuvontaan ja EU-kuluttajaneuvontaan otettiin yhteyttä yli 6 800 kertaa. Yhteydenottojen perusteella tehtiin 4 000 selvittely- ja sovittelutoimenpidettä.

Kertomusvuonna tehtiin ennätyselliset 215 eläinsuojelutarkastusta ja eläinsuojelueläinlääkärille tuli puhelimitse yli 1 000 yhteydenottoa. Eläinkauppojen valvonnassa siirryttiin jatkuvaan tarkkailuun entisen vuositarkastusten sijaan.

3. Riittävä tieto ympäristön tilasta ja elintarvikkeiden laadusta sekä tietojärjestelmien kehittäminen

Ympäristökeskus hoiti yhteensä 16 vesistötutkimuskokonaisuutta. Merkittävin oli Helsingin ja Espoon kaupunkien jätevesien vesistövaikutusten yhteistarkkailu Helsingin merialueella.

Helsingin geologiset kohteet kartoitettiin. Arvokkaita geologisia kohteita löytyi kartoituksessa yli 200. Lepakkokartoituksessa Helsingistä havaittiin yhdeksän Suomen 11 lepakkolajista.

Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2003 ilmestyi sähköisenä julkaisuna.

Kertomusvuonna valmistuivat tutkimukset syöpien, kroonisten sairauksien ja epämuodostumisten esiintymisestä Myllypuron entisen kaatopaikan alueen asukkailla.

4. Kuntalaisten ja viranhaltijoiden ympäristötietoisuuden lisääminen

Ympäristökeskus yhteistyökumppaneineen järjesti jo kolmantena vuonna peräkkäin pienkompostoinnin lisäämiseen kannustavan kampanjan. Uutta oli kampanjaan liitetty kompostikisa.

Uusittu Helsingiläisen ympäristöopas ilmestyi verkossa. Helsingin kaupungin intranetissä toimivan Luontotietojärjestelmän sisältöä täydennettiin.

5. Laadukkaat asiakaspalvelu- ja viranomaistoiminnot

Vuoden lopussa otettiin sisäiseen koekäyttöön sähköinen asiakaspalautejärjestelmä. Se perustuu verkkolomakkeisiin ja palautteen automaattiseen ohjautumiseen asiantuntijoille.

Ympäristökeskuksen Internet-sivut uusittiin loppuvuodesta ja otettiin käyttöön 14.1.2004.

6. Osaava henkilöstö ja hyvä yhteistoiminta

Henkilöstön osaamisen kehittämisessä painotettiin ydinosaamisen vahvistamista, kielikoulutusta, sähköistä viestintää ja johtoryhmätyöskentelyä.

Ympäristönsuojelu- ja tutkimusyksikkö vastaa vesistö- ja ympäristötutkimuksesta sekä ympäristötilan seurannasta. Yksikkö huolehtii myös tehtävistä, jotka liittyvät ympäristövaikutusten arviointiin, luonnonsuojeluun, luonnonvarojen käyttöön, luonnon virkistyskäyttöön, maankäytön suunnitteluun ja muuhun yhdyskuntasuunnitteluun. Lisäksi yksikön tehtäviin kuuluvat ympäristönsuojelun kehittäminen, kestävän kehityksen edistäminen sekä ympäristövalistus ja -kasvatus.

*Ympäristötutkimus-
päällikkö
Jouko Kinnunen*

Ympäristöraportointi

Kaupunginvaltuusto käsitteli kesäkuussa Helsingin kaupungin ympäristöraportin 2002. Raportista painettiin tiivistelmät ja koko raportti julkaistiin Internetissä.

Raportin sisältöä kehitettiin edellisvuodesta ja uusina asioina otettiin mukaan muutamia hyviä esimerkkejä kaupungin ympäristöasioiden hoidosta, kuten mm. kaupunginkirjaston ympäristöasioiden seurannasta, kestävän kehityksen koerakentamisprojektista Viikissä sekä bussiliikenteen kilpailutuksen ympäristökriteereistä.

Kaupungin ympäristöraportoinnin kehittämistä ohjaava asiantuntijatyöryhmä jätti loppuraporttinsa vuoden lopussa. Samalla kaupunginjohtaja asetti uudistetun ryhmän jatkamaan työtä. Lisäksi ympäristökeskus osallistui kestävän kehityksen raportoinnin yhteistä mallia pohtivan kuuden suuren kaupungin työryhmään.

Ympäristökeskus osallistui osana pohjoismaisten suurten kaupunkien ympäristöyhteistyötä yhteisten ympäristöindikaattorien kehittämiseen. Työryhmän väliraportti valmistui elokuussa Kööpenhaminan kokoamana.

Kestävän kehityksen toimintaohjelman seuranta

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelman toteutumista seurattiin pääosin osana uuden ympäristöohjelman laadintaa poikkihallinnollisissa teematyöryhmissä. Seurannan mukaan kestävän kehityksen ohjelman toteuttamiseen ei ole riittävästi panostettu kaupungin eri organisaatioissa. Työn etenemistä on varsinkin hidastanut kaupungintaloutta kohdannut, valtion veropolitiikasta johtunut huomattava rahoitusvaje. Kattava seurantaraportti kootaan vuosien 2004-2005 aikana.

Ympäristökeskuksen koordinoimana perustettiin kansalaisosallistumista ja vuorovaikutusta edistävä, poikkihallinnollinen asiantuntijaverkosto (Ova-verkosto). Verkosto keskittyi tiedon ja kokemusten vaihtoon eri organisaatioiden Ova-asiantuntijoiden kesken. Verkosto panosti myös Kestävän kehityksen toimintaohjelman viidennen päätavoitteen toteuttamisen vauhdittamiseen. Tavoite sisältää vuorovaikutuksen ja kansalaisosallistumisen lisäämisen ja kumppanuuden vahvistamisen.

Asukkaiden vetämille kestävän kehityksen hankkeille vuosina 1998 - 2002 myönnetty kaupungin rahoitustuki ei enää jatkunut. Täten useimmat vuonna 2002 käynnissä olleista hankkeista päättyivät. Vuosina 1998 - 2003 toteutettujen noin 160 asukasvetoisten hankkeen kokonaisarviointi käynnistettiin.

Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelman valmistelu

Kertomusvuonna valmisteltiin tiiviisti uutta ympäristöohjelmaa (työnimeltään Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelma 2005-2008). Ympäristölautakunnalle järjestettiin ohjelmaseminaari sekä virastojen ja laitosten yhteistyöhenkilöille kaksi seminaaria.

Ohjelmatyö organisoitiin teemaryhmittäin ja työtä ohjaamaan nimettiin johtoryhmä puheenjohtajanaan ympäristöjohtaja Pekka Kansanen. Johtoryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana kolme kertaa ja vahvisti työn tavoitteeksi toteuttaa ja vauhdittaa kestävän kehityksen toimintaohjelmaa ekologisen ulottuvuuden osalta.

Virastot ja laitokset nimesivät edustajansa teemaryhmiin. Ryhmät kutsuivat myös sidosryhmien edustajia mukaan. Kuuteen eri teemaryhmään osallistui yhteensä lähes sata asiantuntijaa ja heidän työnsä tuloksena syntyi yhteensä 27 tavoitetta ja jokaiselle tavoitteelle useita toimenpide-ehdotusta.

Merialueen seuranta

Ympäristökeskus kerää tietoja kaupungin vesiympäristön tilasta ja sen muuttumisesta sekä osallistuu aktiivisesti erilaisiin yhteistyöhankkeisiin Helsingin ja Espoon edustan sekä Suomenlahden tilan seurannassa. Julkisen valvonnan alaisena vesientutkimuslaitoksena ympäristökeskus hoitaa tilausten tai sopimusten perusteella kaupungin eri hallintokunnille ja jonkin verran myös ulkopuolisten tilaamia vesistöjen velvoitetarkkailuja.

Kertomusvuonna hoidettiin yhteensä 16 vesistötutkimuskokonaisuutta. Merkittävin oli Helsingin ja Espoon kaupunkien jätevesien vesistövaikutusten yhteistarkkailu Helsingin merialueella. Siinä seurattiin jätevesien johtamisen aiheuttamia muutoksia merialueella.

Vesistötutkimuslaboratoriossa analysoitiin lähes 3 000 vesi- ja kasviplanktonnäytettä ja parikymmentä pohjaeläinnäytettä. Töölönlahden intensiiviseuranta, jota on tehty ennen lahden kunnostusta, saatiin päätökseen ja tuloksista laadittiin raportti. Siinä käsiteltiin myös kunnostushankkeen historiaa. Tutkimus Laajalahden ja Seurasaarenselän sisäisestä kuormituksesta aloitettiin selvittämällä lahtien pohjan laatu ja hapettuneisuus. Vesistä otettiin myös pohjasedimenttinäytteitä ja alueella tehtiin klorofyllikartoitus. Tutkimusta jatketaan vuonna 2004.

Laajalahden ja Seurasaarenselän kuormituksen tutkimiseksi selvitettiin lahtien pohjan laatu ja hapettuneisuus. Vesistä otettiin myös pohjasedimenttinäytteitä ja alueella tehtiin klorofyllikartoitus. Tutkimusta jatketaan vuonna 2004.

Ympäristökeskus oli edelleen mukana kansainvälisessä, Merentutkimuslaitoksen koordinoimassa Alg@line-projektissa. Siinä seurataan tosiaikaisesti Itämeren tilan muutoksia, kuten levätilannetta. Tutkimuksessa käytetään mm. matkustaja- ja kauppalaivoille asennettuja automaattisia mittalaitteita. Yhdessä Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa Helsingin ympäristökeskus ylläpitää ja huoltaa Silja Serenaden (Helsinki-Tukholma) mittalaitteiston, analysoi vesinäytteet, vastaa mittaustulosten laadunvarmistuksesta ja raportoi tulokset.

Helsingin ympäristökeskus hoiti myös Helsinki-Tallinna-väliä kulkevan Finnjet-aluksen laitteiston yhdessä Viron merentutkimuslaitoksen kanssa. Matkustajalaivojen tulokset täydentävät Helsingin ja Espoon merialueiden perinteistä tutkimusta, kuten levien horisontaalista ja ajallista vaihtelua sekä kumpuamisilmiötä. Mittaustulokset ovat kaikkien nähtävissä Itämeriportaallissa Internetissä.

Kertomusvuonna valmistui raportti veden laadun muutosten vaikutuksista Helsingin ja Espoon edustan merialueiden pohjaeläimistöön vuosina 1973 - 2001. Sen mukaan lahtialueiden

pohjaeläimistö on elpynyt jätevesikuormituksen loputtua. Ulkosaaristossa pohjaeläimistöön vaikuttaa eniten Suomenlahden yleinen kehitys.

Myrkyllisten sinilevien esiintymistä Helsingin uimarannoilla ja saaristossa seurattiin edelliskesien tapaan. Tutkimuksessa oli ympäristökeskuksen lisäksi mukana muun muassa Suomen ympäristökeskus ja HUS:in Myrkytystietokeskus sekä Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys.

Tribuuttylitinan (TBT) pitoisuuksia pohjasedimenteistä tutkittiin kolmen pienvenesataman ja kahden telakan edustoilta. Tulokset valmistuvat vuonna 2004. Lisäksi ympäristökeskus osallistui Merentutkimuslaitoksen kanssa biomarkeritutkimukseen, jossa selvitettiin Vuosaaren sataman edustalta löydettyjen erilaisten myrkyjen vaikutuksia pohjaeläinten fysiologiaan.

Luonnonsuojelu

Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Vanhankaupungin lintuvesialueen hoidon ja käytön suunnittelu käynnistyi. Kertomusvuonna laadittiin visio alueen tulevaisuudesta yhdessä sidosryhmien kanssa. Vanhankaupunginlahden ja Helsingin saariston luotojen linnuston seuranta jatkettiin aiempaan tapaan.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen uusi hoito- ja käyttösuunnitelma valmistui. Kallahden rantaniityn suunnitelmaa täydennettiin siten, että niityn edustalla oleva matalikko voidaan rauhoittaa luonnonsuojelulain nojalla. Matalikko on arvokas vesikasvillisuutensa ansiosta ja muuttolintujen levähdysalueena. Kallahdenniemen suojelualueen esite uusittiin.

Helsingin kaupungin omistamat osat Östersundomin lintuvesistä Sipoossa rauhoitettiin. Ympäristökeskus tuotti yhdessä Helsingin Sataman kanssa Porvarinlahden kasvillisuuskartoituksen sekä Mustavuoren-Porvarinlahden laajennettavan suojelualueen ja Porvarinlahden etelärannan uuden suojelualueen maastotyöt. Haltialan metsäaluetta varten tuotettiin luonnon seurantaohjelma.

Uudenmaan ympäristökeskus rajasi luonnonsuojelulain nojalla kahden erityisesti suojeltavan putkilokasvilajin (sääskenvalkun ja ketokatkeron) kolme esiintymispaikkaa Helsingissä sekä Helsingin kaupungin omistamalla maalla Sipoon Kaunissaareissa olevan yhden perhoslajin (malikaapuyökkösen) esiintymispaikan ja kahden luontotyypin. Ympäristökeskus osallistui Sipoonkorven ja Helsingin Keskuspuiston virkistyskäytön ja luonnonsuojelun kehittämiseen.

Luontotietojärjestelmä ja luontokartoitukset

Helsingin kaupungin intranetissä toimivan Luontotietojärjestelmän avulla välitetään luontotietoja kaupungin eri virastoille. Järjestelmän sisältöä täydennettiin seuraavilla aineistoilla: arvokkaat geologiset kohteet, lepakkokohteet, uhanalaiset perhoset ja arvokkaiden linnustoalueiden täydennyskartoitus. Luontotietojärjestelmän yleisöversioista (Internet) tehtiin alustava suunnitelma.

Kertomusvuoden luontokartoituksissa löytyi yli 200 arvokasta geologista kohdetta, kuten hiidenkirnuja, muinaisrantoja ja siirtolohkareita. Lepakkokartoituksessa Helsingissä havaittiin yhdeksän Suomen 11 lepakkolajista. Tärkeistä lepakkoalueista laajimmat sijoittuvat Itä-Helsingin rannoille ja suuriin saariin, mutta myös keskustan tuntumassa olevat Seurasaari ja Kivinokka osoittautuivat I luokan lepakkoalueiksi.

Liikkujan viikko ja Autoton päivä

Ympäristökeskus osallistui neljättä kertaa Helsingissä järjestettyyn kansainväliseen Autottomaan päivään 22.9. Autotonta päivää edelsi kansainvälinen Liikkujan viikko, jota vietettiin Suomessa ensimmäistä kertaa. Tapahtumien tavoitteena oli edistää joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen käyttöä, lisätä liikenteen ympäristövaikutusten ja ympäristöä säästävien liikkumistapojen tuntemusta.

Liikkujan viikolla poljettiin Vantaanjoen vartta Haltialan aarnialueelle.

Ympäristökeskus osallistui kampanjaan järjestämällä yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa opastetun pyöräretken Vanhastakaupungista Haltialaan 21.9. Retkelle osallistui yli 50 luonnosta kiinnostunutta kaupunkilaista. Lisäksi ympäristökeskus, Liikenneturva ja Käpylän yläasteen oppilaat toteuttivat Kaupunki on sinun - Nuori kaupunkiliikenteessä -näyttelyn, joka oli Liikkujan viikolla esillä Jugendsalissa ja ympäristökeskuksessa. Lisäksi ympäristökeskus oli mukana liikenne- ja viestintäministeriön koordinoimassa Elinympäristö- ja liikenne -näyttelyssä.

Ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristökeskus osallistui ympäristövaikutusten asiantuntijana maankäytön ja liikennesuunnitelmien valmisteluun muun muassa konsultoiden ja antaen lausuntoja. Ympäristökeskus oli edelleen mukana Vuosaaren sataman ympäristövaikutuksia koskevien selvitysten tekemisessä sekä kaupungin asunto-ohjelmatyön sihteeristössä.

Ympäristökeskus osallistui myös hankkeisiin, joissa laadittiin suunnitelma katupölyhaittojen ehkäisemiseksi ja valmiussuunnitelma liikenteen aiheuttamien typpidioksidipitoisuuksien kohoamisen varalle.

Meluntorjunta oli pääosin maankäytön ja liikenteen suunnittelua. Lisäksi ympäristökeskus osallistui katuverkon meluntorjuntaselvityksen valmisteluun sekä ympäristöministeriön koordinoimaan valtakunnalliseen meluntorjunnan kehittämishankkeeseen.

Ympäristökasvatus

Harakan luontokeskus

Harakan luontokeskus esittelee merellistä Helsinkiä, Suomenlahden saaristoa, vedenalaista elämää sekä Itämeren murtovesiluonnetta ja ympäristökysymyksiä. Luontokeskus tarjoaa ympäristökasvatuspalveluja päivähoidolle, kouluille ja muille oppilaitoksille. Harakka toimii myös ympäristökasvatuksen kehittämiskeskuksena tuottamalla opetusmateriaaleja ja projekteja yhteistyössä muun muassa tutkijoiden ja taiteilijoiden kanssa.

Luontokeskus on avoinna maanantaita lukuun ottamatta toukokuun alkupuolelta syyskuun loppuun. Luontotalon palvelut tavoittivat hyvin asiakkaansa. Esimerkiksi luontokouluun, satuseikkailuihin ja retkille oli ylen määrin tulijoita. Saarella vieraili lähes 9 700 kävijää, joista lapsia oli 38 prosenttia ja aikuisia 62 prosenttia. Opetusta ja opastusta saarella sai kaikkiaan lähes 260 ryhmää eli yli 3 700 henkeä. Kesän kokokokhdista mainittakoon Maailman ympäristöpäivä 5.6. ja erittäin arvovaltaisen Religion, Science and Environment -ryhmän vierailu 6.6. Palautteen perusteella kävijät oli erittäin tyytyväisiä Harakan luontokeskukseen.

Sama meri kaikissa meissä -näyttely ja opastetut kierrokset Suomenlahden vedenalaista luontoa esittelevä Sama meri kaikissa meissä -näyttely levittäytyi jälleen Harakan vanhoihin rantavajoihin ja historiallisiin kasemattikellareihin. Opastettuja näyttelykierroksia järjestettiin kesän ajan yhteensä 31. Lisäksi 69 ryhmälle järjestettiin tilauksesta opastettu kierros Harakkaan.

Tapahtumat

Vesiliikennepäivänä 17.5. järjestettiin saarella koko perheen meri- ja saaristoihminen luonnonharrastuspäivä. Heinäkuussa järjestettiin kaksi koko perheen luontoaiheista toimintapäivää.

Lisäksi saarella järjestettiin 7-13-vuotiaille koululaisille viisipäiväinen saaristoluontoaiheinen päiväleiri, jossa tutustuttiin saaren historiaan,

lintuihin, kasveihin ja Suomenlahden vedenalaiseen luotoon. Leirille osallistui 17 lasta.

Satuseikkailuja Harakassa järjestettiin yhteensä 67 ja niihin osallistui lähes 1 600 henkeä.

Luontokoulu

Tyttö tutkii vesieliöitä Harakan luontokoulussa.

Luontokouluun osallistui kaikkiaan 65 peruskouluryhmää eli yli 1 400 oppilasta. Valtaosa luokista tutustui saaristoluontoon yhden tutkimuspäivän ajan. Vanhakaupunginkoskella 28.5. järjestetty Vesipäivä oli osa luontokoulutoimintaa.

Kurssit varhaiskasvattajille ja opettajille

Ympäristökasvatus- ja luontokurssien aiheita olivat Vahvista luontosuhdettasi -kurssi päivähoidon ohjaajille ja opettajille, Linnut ja lähiluonnon ötökät tutuiksi -kurssit päivähoidon henkilöstölle sekä Ympäristökasvatuksen menetelmät -kurssi ja Syventävä planktonkurssi opettajille.

Luontoretket

Ympäristökeskus järjesti yhteistyössä Gardenian kanssa 50 opastettuja luontoretkeä Helsingin lähiluontoon. Niihin osallistui yhteensä yli 2 000 henkeä. Retkiä järjestettiin yli 30 kohteeseen. Lisäksi Suomenlinnan Rannikkotyökistökilta järjesti 24 yleisoretkeä Kuivasaareen. Näillä retkillä ympäristökeskuksen oppaat esittelivät saaren luontoa noin 1 300 vierailijalle. Eniten retkiä järjestettiin Harakan saareen (21 kpl). Yleisömenestyksensä vakiinnuttivat geologinen kiertoajelu, lepakkoretket ja saaristoretket. Eniten osanottajia (120) houkutteli Vartiosaaren retki.

Ympäristökasvatuksen yhteistyöprojektit

Kertomusvuonna Helsingissä oli yhteensä 20 luonnonsuojelualueiden kummikoulua. Herttoniemen ala-aste osallistui keväällä Viikin siivoustalkoisiin. Vantaajoen varren luonnonsuojelualueiden kummikoulujen opettajille ja oppilaille järjestettiin luontokoulutusta Haltialan kartanossa ja luontoretki Ruutinkoskelle ja Niskalaan. Suojeltujen soiden kummikoulujen opettajat saivat maastokoulutusta Jollaksen rämeellä.

Kevätseurantahankkeessa koulutettiin 19 Kevätuuli-lähettilästä tehtäviinsä. He huolehtivat 80 luontotunnin sekä retken järjestämisestä Helsingin koulujen neljäsluokkalaisille.

Ympäristökasvatuspalvelujen, kuten luontokoulun, kurssien ja retkien, järjestämisessä tehtiin edelleen laajaa yhteistyötä mm. opetusviraston, sosiaaliviraston, Gardenian, lähikuntien, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen ja Suomen ympäristökasvatuksen seuran kanssa. Yhteistyössä järjestettiin mm. Päivähoidon ympäristöpäivä Gardeniassa, johon osallistui noin 80 henkeä.

Päivähoidon ympäristökasvatusverkostoon kuului noin 100 pienten lasten ympäristökasvatuksen parissa työskentelevää henkilöä. Verkostolle lähetettiin tietoa tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.

Kehittämishankkeet

Selvitystä Helsingin peruskoulujen ja lukioiden opettajien tuen tarpeesta ympäristökasvatuksessa viimeisteltiin. Opettajien täydennyskoulutusta järjestämään ja kehittämään perustettiin Espoon, Helsingin, Vantaan ja Uudenmaan ympäristökeskusten sekä YTV:n ja Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen yhteistyöryhmä Sillanrakentajat.

Japanilaisen Sendain kaupungin kehittämän ympäristövastuullisiin tekoihin innostavan oppaan soveltaminen Helsingin oloihin aloitettiin yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Laivamatkasta luontomatkaksi

Ympäristökeskuksen koordinoiman *Saaristotietoutta laivamatkustajille* -hankkeen tavoitteena on innostaa noin kolme miljoonaa Suomenlahtea seilaavaa laivamatkustajaa näkemään Itämeren arvo. Helsingin ja Tallinnan vilkkaisiin terminaaleihin rakennetaan Suomenlahden ainutlaatuisuudesta ja sen nopeasta muuttumisesta kertova näyttely. *Meri Minussa* -näyttely on terminaaleissa 14.5.2004 - 31.3.2005. Kertomusvuosi oli tiivistä hankkeen suunnittelua ja rakentamista.

Meri minussa -hanke vie tietoa sinne missä ihminen ja meri useimmin kohtaavat.

Näyttelyn lisäksi matkaajat saavat heille räätälöidyn "laivamatkustajan merikartan", joka innostaa maiseman havainnointiin laivamatkan aikana ja kannustaa ottamaan määränpään luontoon tutustuminen osaksi matkaohjelmaa.

Saaristotietoutta laivamatkustajille -hanke toteutetaan yhteistyössä suomalaisten ja virolaisten ympäristökasvattajien, tutkijoiden ja taiteilijoiden kanssa. Hanke saa tukea Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja se toteuttaa Etelä-Suomen rannikkoseudun Interreg III A -ohjelmaa.

Vuoden aikana työstettiin myös kahta keväällä 2004 valmistuvaa kirjaa Suomenlahden luonnosta ja historiasta.

Tutkimus- ja julkaisutoiminta

Ympäristökeskus tuottaa ja välittää riittävää, ajankohtaista ja luotettavaa tietoa Helsingin ympäristön tilasta ja elintarvikkeiden laadusta sekä suunnitelmien ja hankkeiden ympäristö- ja terveysvaikutuksista. Ympäristökeskuksen tutkimustoiminnan painopistealueita olivat luontotutkimukset, merenlahtien tila sekä kaupungin materiavirrat ja jätteiden ennaltaehkäisy.

Ympäristökeskuksen sarjoissa ilmestyi 13 julkaisua ja 9 monistetta. Lisäksi rakennusviraston kanssa käynnistettiin materiaeurotutkimus. Kertomusvuonna valmistuivat myös selvitykset jätteiden synnyn ennaltaehkäisystä kaupungin toiminnoissa sekä luonnonvarojen kulutuksen vähentämisestä ja jätteiden synnyn ennaltaehkäisystä Helsingin asuntotuotannossa.

Tulevaisuuden toimintalinjat

Ympäristökeskus jatkaa yhteistyötä eri hallintokuntien kanssa yhtenäisen ympäristöjohtamisjärjestelmän luomiseksi Helsingin kaupunkia varten. Ympäristökeskus huolehtii myös Kestävän kehityksen toimintaohjelman seurannasta ja sen hankkeiden edistämisestä.

Lisäksi laaditaan ympäristökeskuksen tutkimusstrategia ja -ohjelma ja etsitään ulkopuolista rahoitusta tutkimus- ja kehityshankkeille. Ympäristön tilan seuranta systematisoidaan ja luodaan sähköinen ympäristötilasto yhteistyössä mm. tietokeskuksen kanssa. Vesistötutkimuksen analyysit sertifioidaan.

Luontotietojärjestelmän yleisöversio (Internet) otetaan käyttöön vuonna 2005 ja sen tietosisältöä kehitetään yhteistyössä yliopiston ja järjestöjen kanssa.

Ympäristöterveysyksikkö valvoo elintarvikkeiden laatua ja terveellisyyttä. Lisäksi se valvoo elintarvikelaitoksia ja kulutustavaroiden turvallisuutta sekä yleisten alueiden ja tilojen hygieenisyyttä. Yksikön tehtäviin kuuluu myös eläinsuojelu sekä kuluttajaneuvonta

Ympäristöterveyspäälikkö Antti Pönkä

Elintarvikevalvonta

Omaavalvonnasta tultua vuonna 1995 lakisääteisenä koskemaan kaikkia elintarvikehuoneistoja merkittävä osa viranomaisten valvontavastuusta siirtyi toimijoille. Ympäristökeskuksen tehtävänä on hyväksyä toimijoiden omaavalvontasuunnitelmat ja valvoa niiden toteutumista.

Elintarvikevalvonnan tärkeimpiä tavoitteita on omaavalvonnasta kattavuuden ja toimivuuden lisääminen. Ympäristökeskus on vuodesta 1995 lähtien tehnyt omaavalvontasuunnitelmamalleja toiminnanharjoittajien avuksi. Etenkin pienehköissä yrityksissä mallit ovat helpottaneet omaavalvonnasta käyttöönottoa. Koko henkilökunnan perehdyttäminen ja omaavalvonnasta jatkuva kehittäminen, usein osana laatujärjestelmää, takaa turvalliset elintarvikkeet. Kertomusvuoden lopussa omaavalvontasuunnitelma oli käytössä 93 prosentissa tuotantolaitoksista, 91 prosentissa suurtalouksista ja 86 prosentissa elintarvikemyymälöistä. Tarkastuksia elintarvikehuoneistoihin tehtiin 6 660.

Omaavalvonnasta toteutumista ja elintarvikkeiden laatua seurattiin myös mikrobiologisin näyttein. Mikrobiologisia elintarvikenäytteitä otettiin 2 890. Kun näytteenottoa kohdistetaan tiettyihin elintarvikkeisiin, saadaan uutta tietoa kuluttajille ja voidaan selvittää pitkän aikavälin muutoksia.

Terveystarkastaja ottamassa elintarvikenäytteitä ja mittaamassa lämpötiloja.

Kunnan viranomaiset valvovat EU:n alueelta tuotavia eläinperäisiä

elintarvikkeita ensisaapumispaikoissa. Maahantuontiyritysten ilmoitusten mukaan yhteisömaista tuotiin Helsingin ensisaapumispaikkojen kautta näitä elintarvikkeita 25 583 erää, 17,5 miljoonaa kiloa. Eristä oli 741 868 kg lihaa, 243 253 kiloa raakalihavalmisteita, 192 693 kg lihavalmisteita, 9 450 907 kg maitovalmisteita ja 6 874 252 kg kalastustuotteita. Kunnan valvontaviranomaiset tarkastivat 108 erän määräystenmukaisuutta ja 51 erästä otettiin näytteitä mikrobiologisiin tutkimuksiin. Kymmenen maahantuontierää todettiin määräysten vastaiseksi ja ne hylättiin ja poistettiin markkinoilta.

Kertomusvuonna jatkettiin edellisvuonna aloitettua projektia, jossa selvitettiin pienten vähittäismyymälöiden ensisaapumispaikkatoimintaa. Tutkimuksen mukaan myymälöiden tietämys ensisaapumispaikkavelvoitteista on parantunut, mutta yrittäjien neuvonnan tarve on edelleen suuri.

Vuoden 2003 aikana ympäristökeskus osallistui seuraaviin elintarvikeviraston projekteihin:

- patogeenitutkimukset sisämarkkinakaupassa myytävästä lihasta, raakalihavalmisteesta ja jauhelihasta
- keitettyjen äyriäisten ja nilviäisten mikrobiologinen laatu
- pakkausmerkintöjen valvonta
- hygienialain mukaisten laitosten hyväksymisasikirjat ja toimenpiteet ja
- elintarvikeliikkeiden omavalvonnan toimivuuden arviointi.

Helsingissä oli yksi teurastuspaikka, jossa tarkastuseläinlääkäri tarkasti teurastettuja eläimiä satunnaisesti. Siellä tarkastettiin 17 teuraseläintä (lähinnä lompaita) sekä yhdeksän hirvieläintä. Hirvieläimistä hylättiin yksi kokonaan sekä kahdeksan osittain. Teuras- ja hirvieläinten hyväksytyn lihan kokonaismäärä oli 1 299 kiloa. Teurastuspaikan toiminta päättyi vuoden 2003 lopussa.

Elintarvikevalvontaan liittyviä valituksia käsiteltiin 479. Näistä 25 oli ruokamyrkytys-epidemiaepäilyjä ja 107 yksittäisiä ruokamyrkytys-epäilyjä. Elintarvikkeiden säilytysolosuhteita koskevia valituksia käsiteltiin 13 ja yleiseen hygieniaan liittyviä valituksia 38.

Elintarvikevalvontalainsäädäntö uudistui ja täydentyi niin hygienialain kuin terveydensuojelu- ja elintarvikelakienkin osalta. Aikaisempia säädöksiä tarkennettiin, mutta myös uusia säädöksiä annettiin. Kertomusvuonna jätettiin ensi kertaa Etelä-Suomen lääninhallitukselle Helsingin elintarvikevalvonnan suunnitelma.

Terveysvalvonta

Ympäristökeskus valvoi Helsingin Veden toimittamaa talousvettä sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen mukaisesti. Talousveden mikrobiologinen ja kemiallinen laatu oli hyvä.

Uimaveden laatua valvottiin 24 uimarannalla, joista 15 oli EU-uimarantaa (päivittäin yli 100 kävijää). Veden mikrobiologinen laatu oli hyvä 14 EU-rannalla, kun otetaan huomioon myös uusintanäytteet.

Pikkukosken uimarantavedessä ylittyivät 17. - 21.7. lämpökestoisten koliformisten bakteerien ja fekaalisten streptokokkien määrät, koska Jokelan puhdistamolta oli kaivaustöiden yhteydessä Palojoen kautta Vantaanjokeen päässyt käsittelemätöntä jätevettä. Myös uimakauden lopussa Pikkukosken uimarantavedessä todettiin ulosteperäisten bakteerien määrien ylityksiä. Syyksi osoittautui Rajalinnan pumppaamolta elokuun alussa Keravanjokeen päässyt käsittelemätön jätevesi.

Uimarantavesinäytteitä otettiin lisäksi yhdeksästä muusta uimarannasta, joiden kävijämäärä on EU-rantoja vähäisempi. Näiden uimarantojen veden laatu osoittautui hyväksi kaikilla näytteenottokerroilla.

Elokuussa selvitettiin kokonaisvaltaisesti EU-rantojen varustus ja hygienia. Kartoituksen perusteella ympäristökeskus esitti liikuntavirastolle suosituksia toimenpiteiksi. Samalla selvitettiin rantojen lähialueen ympäristöriskit.

Sinilevien esiintymistä seurattiin aistinvaraisesti jokaisen näytteenottokerran yhteydessä ja loppukesästä myös erillisten tarkastusten yhteydessä. Ensimmäiset sinilevähavainnot tehtiin heinäkuun puolessa välissä neljän uimarannan vesissä. Sinilevien massaesiintymiä ei kuitenkaan havaittu. Mikäli uimarantavedessä todettiin sinilevää, uimarannan ilmoitustaululle laitettiin tiedote asiasta.

Ympäristökeskus osallistui Suomen ympäristökeskuksen koordinoimaan valtakunnalliseen leväseurantaan, jossa havainnoitiin kerran viikossa aistinvaraisesti Hietarannan, Munkkiniemen ja Pihlajasaaren uimarantojen uimavettä ja otettiin näytteitä sinilevien tunnistamiseksi.

Ympäristökeskus tarkasti asetuksen mukaisia uimalaitosten valvontatutkimusohjelmia ja valvoi allasvesien laatua. Uimahallien ja maauimaloiden allasvesien mikrobiologinen laatu oli pääosin hyvä.

Ympäristökeskus valvoi tupakkalain noudattamista ravitsemisliikkeissä muun tarkastustoiminnan yhteydessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen kanssa tehtiin yhteistarkastuksia.

Terveysvalvontaan liittyviä valituksia käsiteltiin 411. Hajuvalituksia (61) aiheuttivat mm. ravitsemisliikkeistä asuntoihin tuleva haju ja tupakansavu. Meluvalituksista (76) yli puolet koski ravintolamelua ja muut ilmanvaihdoista ja kylmälaitteista johtuvaa melua.

Roskaantumisvalituksia käsiteltiin 84, kiinteistöjen jätehuoltoon liittyviä valituksia 49 ja rottavalituksia 48.

Tuoteturvallisuus

Ympäristökeskus osallistui leikkikenttien valtakunnalliseen valvontaprojektiin tarkastamalla kolme leikkikenttää. Karting-radan ja kiipeilykeskuksen turvallisuus tarkastettiin kohteissa sattuneiden onnettomuuksien takia. Muita turvallisuuden tarkastuskohteita oli kiipeilyrata, uimahalli ja kuntosali. Lisäksi hoidettiin kuluttajilta tulleet valitukset ja osallistuttiin kuluttajaviraston pyynnöstä EU-notifikaatioiden vuoksi tehtyihin pikavalvontoihin.

Tulevaisuuden toimintalinjat

Ympäristökeskus palvelee kuntalaisia suuntaamalla ympäristöterveysvalvontaa erityisesti elintarvikevalvontaan. Elintarviketurvallisuudesta ei voida tinkiä, huolimatta kaupungin tiukasta taloudesta. Valvonta tulee edelleenkin painottumaan yritysten omavalvonnan edistämiseen ja seurantaan.

Erityisesti helposti pilaantuvien elintarvikkeiden valmistusta, käsittelyä, kuljetusta, kaupanpitoa, tarjoilua ja säilytystä valvotaan jatkuvasti sekä erillisinä projekteina. Ympäristökeskus laatii elintarvikehuoneistojen riskiluokituksen, jonka perusteella valvontaa kohdennetaan.

Ravitsemisliikkeissä valvotaan tupakkalain noudattamista. Tupakkalain muutosluonnoksen mukaan tupakkatuotteita saisi myydä vain elinkeinonharjoittaja, jolle myyntipaikan sijaintikunta on myöntänyt tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntiluvan. Tupakkalain valvonta on ehdotettu maksulliseksi siten, että kunta voisi periä erilaisia valvontamaksuja, joiden perusteet säädettäisiin laissa. Uuden lain arvioidaan tulevan voimaan vuonna 2004.

Talous- ja uimaveden laadun valvonta sekä muusta yleisestä terveysvalvonnasta huolehtiminen yleisillä alueilla, uimaloissa ja uimarannoilla on edelleen ympäristökeskuksen keskeistä toimintaa.

Ympäristökeskus vastaa vuoden 2004 alusta Helsingin Veden valvontatutkimusohjelman viranomaisnäytteiden otosta ja tutkimuskokonaisuudesta. Tällöin talousveden näytteenotto lisääntyy merkittävästi.

Yli 25 vuotta voimassa olleen uimavesidirektiivin uusiminen etenee nopeasti. Ehdotuksen mukaisesti uimarantaveden tutkimukset keskittyvät ulosteperäisten bakteerien määrittämiseen ja uimarantakohtaiseen uimaveteen kohdistuvien riskien arviointiin.

Vuoden 2003 alusta voimaan tulleen terveydensuojelulain muutoksen mukaisesti Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tehtäväksi on tullut terveydensuojelulain toimeenpanon ja valvonnan ohjaus. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön ehdotetaan lisättäväksi kunnan valvontasuunnitelmaa ja valtakunnallista valvontaohjelmaa koskevat säädökset. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset olisivat toiminnanharjoittajalle maksullisia.

Elintarvikelainsäädäntöä ollaan uudistamassa. Lakiluonnoksen mukaan kunnan tulee mm. periä elintarvikealan toimijalta maksu kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista. Lain arvioidaan tulevan voimaan vuoden 2006 alusta.

Tuoteturvallisuuslakia täydennettiin merkittävästi vuonna 1993, jolloin lain soveltamisalaan tulivat myös kuluttajapalvelut. Euroopan

parlamentin ja neuvoston uusi direktiivi yleisestä tuoteturvallisuudesta annettiin joulukuussa 2001. Kansallinen yleistä tuoteturvallisuutta koskeva uudistettu lainsäädäntö tulee voimaan 16.2.2004. Uusi laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta tulee edellyttämään valvonnan suunnitelmallisuuden lisäämistä.

Autoverotuksen ja tullimääräysten muutokset lisäsivät merkittävästi yhteydenottoja EU-kuluttajaneuvontaan.

Kuluttajaneuvonta ja EU-kuluttajaneuvonta

Kansallisen ja EU-kuluttajaneuvonnan palvelut olivat edelleen hyvin kysytyjä ja toimintaa luonnehtivat asiaruuhkat ja kiire.

Kuluttajaneuvonta opastaa kuluttajia tavaroiden, palveluiden ja asuntojen kauppaa koskevissa kysymyksissä ja selvittelee ja sovittelee niihin liittyviä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiä ristiriitoja. Tavoitteena on parantaa kuluttajan asemaa ja edistää kuluttajan oikeuksien toteutumista antamalla tietoja ja auttamalla kuluttajansuojakysymyksissä.

Helsingin kaupungin ja Euroopan Komission yhdessä rahoittama EU-kuluttajaneuvonta on osa kuluttajaneuvonnan vastuualuetta ja on erikoistunut rajat ylittävään kauppaan ja EU-kuluttajansuojaan.

Yhteydenottoja kuluttajaneuvontaan ja EU-kuluttajaneuvontaan tuli yli 6 800, joista kuluttajaneuvonnan osuus oli 83,5 prosenttia ja EU-kuluttajaneuvonnan osuus 16,5 prosenttia. Kuluttajaneuvonnan yhteydenotoista 76 prosenttia ja EU-kuluttajaneuvonnan 66 prosenttia oli valituksia. Kuluttajaneuvojan apua tarvittiin 900 tapauksessa. Ne aiheuttivat 4 000 selvittely- ja sovittelutoimenpidettä, kuten neuvotteluyhteydenottoja ja kirjelmia elinkeinonharjoittajille, yhteydenottoja viranomaisiin ja avustamista asiakirjojen laadinnassa. Vain neljä prosenttia valituksista jouduttiin ohjaamaan kuluttajavalituslautakuntaan, kuluttajavirastoon tai muulle viranomaiselle.

Selviteltäväksi ja soviteltavaksi jääneet tapaukset olivat usein monimutkaisia ja paljon työtä vaativia. Eniten yhteydenottoja aiheuttivat asuntokauppa ja muut asumiseen liittyvät asiat. Usein oli kyse asuntojen kosteusvaurioista ja niihin liittyvistä korvauskiistoista. Monesti pystyttiin ehkäisemään ristiriitatilanne ja edistämään sopuratkaisua selvittämällä vastuukysymyksiä ja kertomalla korvausperusteista ja -käytännöistä. Autokauppaa koskevien tapausten määrä nousi toiseksi suurimmaksi ryhmäksi ja nousu edellisvuoteen verrattuna oli merkittävä. Autokauppojen kasvua selittää alkuvuoden autoveromuutokset ja kesän tullimuutokset.

Kuluttajia askarruttivat myös asuntojen remontit, viihde-elektronikka, puhelinliittymät, -laskutus ja -operaattorit, huonekalut ja sisustus,

matkat ja asuntojen vuokraus. Useimmiten oli kyse tavarain tai palvelun virheestä tai muista sopimukseen liittyvistä erimielisyyksistä. Valtaosa valitusasioista päättyi sopuun tietojen ja toimintaohjeiden antamisella tai kuluttajaneuvojan tekemän selvittelyn ja sovittelun avulla.

EU-kuluttajaneuvontaa työllistivät eniten autot ja lomaosakkeet. Myös viihde-elektroniikkaa ja sähköistä kaupankäyntiä koskevien tapausten määrä nousi. Rajat ylittävän kaupan tapaukset kasvoivat 55 % edellisvuodesta. Avustamalla kuluttajaa vieraskielisten sopimusten ymmärtämisessä ja kirjelmien laatimisessa sekä tekemällä yhteistyössä eurooppalaisten sisartoimistojen kanssa onnistuttiin poistamaan ristiriitatilanteita, saamaan aikaan sopuratkaisuja ja ehkäisemään taloudellisia menetyksiä. Myös Internet-tiedottamiseen panostettiin.

Yleistä kuluttajavalistusta tehtiin yhteistyössä tiedostusvälineiden, oppilaitosten, viranomaisten ja järjestöjen kanssa antamalla haastatteluja, kirjoittamalla lehtiin, vierailemalla ohjelmissa, pitämällä luentoja ja näyttelyitä. Kuluttajaneuvonnan 25. toimintavuoden johdosta pidettiin syyskuussa Rikhardinkadun kirjastossa Kuluttajansuojaa 25-vuotta -näyttely. Sama näyttely oli myöhemmin esillä ympäristökeskuksessa.

Sekä kuluttajaneuvonta että EU-kuluttajaneuvonta uudistivat Internet-sivujaan, ja sivuilla oli runsaasti kävijöitä. Myös EU-kuluttajaneuvonnan julkaisema esite käytetyn auton ostamisesta toisessa EU-maassa osoittautui suosituksi.

Kuluttajaneuvontapalvelujen kysyntä on ollut suurempi kuin tarjonta. Resursseja tarvittaisiin selkeästi lisää, jotta voimavaroja saataisiin enemmän henkilökohtaiseen neuvontaan ja kuluttajien avustamiseen.

*Kissa operoitavana
Eläinsairaalassa.*

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Kertomusvuonna tehtiin kaikkiaan 215 elänsuojelutarkastusta, joista noin 75 % perustui elänsuojelueläinlääkärille ilmoitettuihin havaintoihin. Lisäksi tarkastettiin mm. eläinkaupat, tallit, navetat, eläinnäyttelyt ja -kilpailut ja muut kaupallisen eläintenpidon kohteet. Näistä tärkeimpiä valvontakohteita olivat eläinkaupat ja -näyttelyt, joissa havaittuihin epäkohtiin myös kuntalaiset reagoivat nykypäivänä herkästi. Eläinkauppojen tarkastusten painopistettä siirrettiin jatkuvaan tarkkailuun entisten vuositarkastusten sijaan.

Tarkastuskäyntien kohteista oli 55 % koiria, 20 % kissoja, 22 % eläinkauppoja, kuusi prosenttia eläinnäyttelyjä ja -kilpailuja ja muita kaupallisen eläinten esilläpidon kohteita, viisi prosenttia kaneja tai jyrsijöitä ja viisi prosenttia muita eläimiä (hevonen, lammas, vuohi,

lehmä, kilpikonna, häkkilinnut, poro). Monissa kohteissa oli useita eläinlajeja. Eläinsuojeluaiheisia puhelinyhteydenottoja kertyi yli 1 000.

Ajankohtaiset yhteiskunnalliset ongelmat heijastuivat myös eläinsuojeluun. Eläinsuojelutoimenpiteitä vaativien käyntien osuus (noin 70 % ilmoitusten pohjalta tehdyistä tarkastuksista) oli yhä korkea. Toimenpiteistä noin 50 % oli eläinsuojelulain mukaisia määräyksiä epäkohtien korjaamiseksi ja noin 20 % oli eläinsuojelulain mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä eli tilapäisiä tai pysyviä huostaanottoja. Tavallisimpia määräyksiä aiheuttaneita epäkohtia olivat eläinten puutteellinen perushoito (ruokinta, liikunta, sairaanhoito, pitopaikan puhtaus, kehonhoito). Huostaanottoihin johtivat mm. eläinten hylkäämiset, liian sairaan/huonokuntoisen eläimen pito tai kyvyttömyys huolehtia eläimen (usein suuren eläinmäärän) ja pitopaikan päivittäisestä hoidosta.

Eri viranomaisten yhteistyö oli hyvin vilkasta. Sosiaali- ja mielenterveysalan viranomaiset ottivat aktiivisesti yhteyttä eläinsuojelueläinlääkariin, ja monia tapauksia selvitettiin eri tahojen yhteistyönä. Poliisin kanssa virka-apua annettiin puolin ja toisin: poliisi oli mukana useilla tarkastuksilla ja eläinsuojelueläinlääkäri puolestaan hoiti loppuun monia poliisin vireille panemia tapauksia. Vakavimpia tapauksia hoidettiin myös yhteistyössä läänineläinlääkäriin kanssa.

Eläinlääkintähuoltolaissa edellytetty eläinlääkäripalvelut ja löytöeläinten hoito ostettiin edellisvuosien tapaan Yliopistolliselta eläinsairaualta. Eläinlääkäripalveluita annettiin 10 800 helsinkiläiselle pieneläinpotilaalle ja 313 suurelänpotilaalle. Näistä päivystyspotilaita oli pieneläimistä 4 186 ja suurelänpotilaita 50. Hoitoa annettiin 805 Helsingissä irrallaan tavatulle löytöeläimelle. Näistä oli koiria 452 ja kissoja 318 ja muita pieneläimiä 35. Eläinsuojelueläinlääkäri osallistui eläinsuojelullisten tai sosiaalisten syiden takia eläinsairaalaan tuotujen eläinten tilanteiden selvittämiseen ja jatkohoidon järjestämiseen tiiviissä yhteistyössä.

Myös Helsingin Eläinsuojeluyhdistys antoi korvaamatonta apua etenkin eläinsuojelueläinlääkäriin huostaan ottamien eläinten jatkohoidossa ja uudelleensijoittamisessa. Yhteistyössä hoidettiin 64 eläintä (kissoja, koiria, kilpikonnia ja kaneja/jyrsijöitä).

Kertomusvuonna valmisteltiin suunnitelma kotieläinten kohtelusta poikkeusoloissa. Tätä koskeva pelastuspalveluneuvottelukunnan koulutustilaisuus järjestettiin loppuvuodesta.

Ympäristövalvonta-päällikkö Pertti Forss

Ympäristövalvontayksikkö vastaa teollisuus-, maaperä- ja asuinympäristövalvonnasta sekä siihen liittyvästä neuvonnasta ja lupa- ja ilmoitusmenettelystä.

Ympäristövalvonnan keskeisimmät tulostavoitteet olivat:

- tieto teollisuuden ympäristövaikutuksista ja ympäristöhaittojen vähentäminen
- asuntojen sekä päivähoitotilojen, koulujen ja vanhainkotien terveyshaittojen selvittäminen ja tarvittavien korjausten aikaansaaminen
- pilaantuneiden maa-alueiden tutkimusten ja kunnostusten valvonta sekä
- lupien, ilmoitusten ja valitusten asiantunteva ja joutuisa käsittely

Ympäristöluvat ja lausunnot

Ympäristölautakunta käsitteli 21 ympäristölupahakemusta. Lisäksi lautakunta antoi 11 ympäristölupaa tai vesistörakentamista koskevaa lausuntoa Länsi-Suomen ympäristölupavirastolle ja Uudenmaan ympäristökeskukselle sekä viisi lausuntoa hallinto-oikeuksille.

Ympäristöluvat olivat pääasiassa polttoaineen jakeluasemien lupia. Muut ympäristöluvat myönnettiin kahdelle pesulalle, kivenmurskaamolle ja kattilalaitokselle sekä jätteen käsittelypaikalle. Ympäristöluvista annettiin määräyksiä ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisusta, joka koski Vuosaaren sataman ympäristölupa-asian valitusta, annettiin lausunto korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Ympäristölupahakemukset käsiteltiin tavoiteajassa.

Ympäristönsuojelulain paikallisessa toimeenpanossa keskityttiin toimivien laitosten lupavelvollisuuden tarkastamiseen. Kaikkiaan ratkaisut tehtiin 76 laitoksen toiminnasta. Laitoksista 63 oli polttoaineen jakeluasemia.

Kivenmurskaamoissa kiinnitettiin erityistä huomiota melun- ja pölyntorjuntaan.

Ilmansuojelu

Ilmansuojelussa seurattiin lupavelvollisten laitosten raportoinnin avulla lupapäätösten toimeenpanoa ja vaikutusta ilmanlaatuun. Lupien ja lausuntojen käsittelyssä painotettiin ympäristön kannalta parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatetta.

Meluntorjunta

Ympäristönsuojelulain mukaisista tilapäistä erityisen häiritsevää melua aiheuttavista toimintoja koskevista ilmoituksista tehtiin 195 päätöstä eli lähes edellisvuoden verran. Aiempien vuosien tapaan ilmoituksista kaksi kolmannelta koski rakentamista, kuten louhintaa, paalutusta ja murskaustyötä. Meluntorjunnan kannalta merkittävimmät rakennuskohteet olivat Kampin keskus ja Vuosaaren sataman maanrakennus.

Myöhäiseen iltaan kestävien, lähellä asuinrakennuksia järjestettävien konserttien haittoja vähennettiin yhteistyössä järjestäjien kanssa. Tarvittaessa rajoitettiin äänitasoja ja konserttien kestoa. Konserttien melua valvottiin mittausten avulla.

Jätehuollon valvonta

Jätehuollon valvonta painottui yritysten jätehuollon epäkohtien korjaamiseen, etenkin rakennus- ja purkujätehuoltoon. Jätteen tuottajia neuvottiin ja opastettiin kuormantarkastuspöytäkirjojen täytössä YTV:n jätteenkäsittelykeskuksessa Ämmäsuolla ja Sortti- asemalla Kivikossa. YTV:n Helsingin jäteneuvojan apu tehosti neuvontaa. Käytöstä poistettujen Ison Huopalahden, Vuosaaren ja Pasilan kaatopaikkojen ympäristövaikutusten tarkkailuohjelmia jatkettiin.

Rakennus- ja purkujätehuollossa on joskus parantamista.

Vesiensuojelu

Vesiensuojelu painottui lausuntoihin, joita annettiin vesistö- ja rakentamista koskevista hakemuksista ja valituksista. Ympäristölautakunta käsitteli 10 hakemusta ja kahdeksan päätöstä. Tärkein yksittäinen asia oli Vuosaaren telakka-alueella havaitun tributyyliinää (TBT) sisältävän pohjalietteen ruoppaus ja käsittely.

Muita keskeisiä vesiensuojelutehtäviä olivat vesihuoltolain mukaisten vapautushakemusten käsittely, lausuntojen antaminen viemäriverkostojen ulkopuolella olevien kiinteistöjen jätevesien käsittelystä sekä valitusten perusteella tehdyt vesistö- ja jätevesitarkastukset. Lisäksi tärkeillä pohjavesialueilla seurattiin

useissa kohteissa rakentamisen vaikutusta pohjaveteen.

Kemikaalivalvonta

Kemikaalivalvonnassa käsiteltiin 21 ilmoitusta kemikaalien vähäisestä teollista käsittelystä ja varastoinnista. Ilmoituspäätöksissä annettiin määräyksiä kemikaaliturvallisuuden parantamiseksi.

Polttoaineen jakeluasemia kunnostettiin kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen mukaisesti.

Ympäristökeskus osallistui Etelä-Suomen lääninhallituksen ja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen markkinavalvontahankkeeseen. Hanke oli osa Euroopan Yhteisön jäsenmaissa toteutettua ECLIPS-projektia, jossa valvottiin uuden seosdirektiivin noudattamista. Projektissa valvottiin myös käyttöturvallisuustiedotteita ja kemikaalien tietojen toimittamista viranomaisille. Tarkastukset kohdistettiin kemikaalien markkinoille luovuttamisesta vastaaviin toiminnanharjoittajiin. Markkinavalvontahankkeen tulokset raportoitiin lääninhallitukselle.

Lisäksi ympäristökeskus tarkasti 22 kemikaalien valmistuksesta tai maahantuonnista vastaavaa toiminnanharjoittajaa. Tällöin tarkastettiin mm. kemikaalien luokitus, päällyserkinnät, pakkaus ja käyttöturvallisuustiedote sekä tietojen toimittaminen kemikaalirekisteriin. Ympäristökeskuksen asiantuntijat avustivat pelastuslaitosta kemikaalionnettomuuksissa ja vaaratilanteissa sekä osallistuivat kaupungin öljyntorjuntasuunnitelman laatimiseen.

Pilaantunut maaperä

Selvitysten mukaan Helsingissä on noin 600 aluetta, joiden arvioidaan olevan mahdollisesti saastuneita, mutta joita ei välittömästi tarvitse tutkia tai puhdistaa. Vuosittain yli sadassa kohteessa tutkitaan tai kunnostetaan maaperää tai näitä toimia suunnitellaan.

*Koekaivua hallissa
Myllypuron entisen
kaatopaikan alueella.*

Saastuneen maan tutkimus- ja kunnostusalueille sekä käsittelypaikoille tehtiin lähes 600 tarkastuskäyntiä. Merkittävimpiä näistä alueista olivat satamakäytöstä vapautuvien Jätkäsaaren ja Sörnäisten lisäksi Toukorannan ja Arabianrannan pohjoisosat, Vuosaaren uudet satama- ja työpaikka-alueet, Ison Huopalahden kaatopaikka sekä Viikinmäen entinen ampumarata-alue. Myllypuron entisen kaatopaikan kunnostusselvityksiä jatkettiin koekaivututkimuksella. Laajasalon öljysatamassa toimivat öljy-yhtiöt aloittivat alueen maaperätutkimukset. Tapanilan entisen teollisuusalueen asuin- ja toimistokäyttöön muutettavien yksittäisten tonttien puhdistusta jatkettiin.

Malmin entisen ampumaradan lyijyisten maiden kunnostusta jatkettiin ja alue saatiin lähes kunnostettua. Kuoritut maat sijoitettiin Kivikkoon rakennetun lyijyisten maiden loppusijoitusalueelle. Sinne tuotiin myös muista kohteista metallien lievästi pilaamia maita, jotka käytetään hyödyksi täyttöalueen rakenteissa.

Ympäristölautakunta teki 16 maaperän puhdistamispäätöstä pilaantuneen maan kunnostamista vaativien ilmoitusten perustella. Lisäksi ympäristövalvontapäällikkö päätti yhdestä ilmoituksesta ympäristölautakunnan siirrettyä toimivallan yksikön päällikölle.

*Kerrostalon käytöstä
poistetun öljysäiliön nosto
ja säiliöalueen maaperän
kunnostus.*

Maaperää kunnostettiin yhteensä 61 kohteessa. Näitä olivat mm. teollisuus- ja toimistotalotontit, asuntotontit ja huolto- ja jakeluasematontit. Yleisimmin alueet puhdistettiin kaivamalla likaiset maat ja siirtämällä ne muualle asianmukaisesti käsiteltäväksi. Käsittelyyn tai loppusijoitukseen siirrettiin yhteensä 350 000 tonnia pilaantunutta maata.

Toiminta rakennusviraston neljällä pilaantuneen maan käsittelykentällä oli vilkasta. Viikissä kompostoitui pääasiassa öljyn

pilaamia maita yhteensä noin 28 000 m³. Kyläsaarella käsiteltiin lähinnä Arabianrannan työmaan massoja yhteensä noin 64 000 m³. Vuosaareen ei sijoitettu stabiloituja massoja, mutta sinne tuotiin odottamaan käsittelyä ja loppusijoitusta yhteensä 5 500 m³ voimakkaasti metallien pilaamia maita.

Malmin entisen ampumaradan puhdistettua kallioaluetta.

Asunnot

Asuntojen terveyshaittojen perusteella tehdyt tarkastuspyynnöt vähenivät edellisvuoteen verrattuna. Vireille tuli 686 uutta tapausta, joista 98 % saatiin käsittelyyn viimeistään kahden kuukauden kuluttua vireille tulosta. Vuoden aikana ratkaistiin 678 tapausta, mikä on edellisvuotta vähemmän. Vuoden lopussa oli vireillä 304 terveyshaitta-asiaa, mikä on lähes saman verrankuin edellisvuoden lopussa.

Kylpyhuoneen kipsilevyseinä on kostunut ja homehtunut (tumma kasvusto) puutteellisen vedeneristyksen vuoksi.

Edellisvuosien tapaan suurimpaan osaan eli vajaaseen puoleen asunnontarkastuspyynnöistä oli syynä asukkaiden epäily kosteus- ja homevaurioista. Noin joka kymmenes tarkastuspyyntö tuli nuoresta (1-10 vuotta vanhasta) kerrostaloasunnosta, jossa epäiltiin materiaalipäästöjen aiheuttavan sisäilmaongelman ja terveyshaitan. Meluvalitusten osuus asunnon tarkastuspyynnöistä oli edelleen noin 10 %.

Lattikorjausten vaikutusta sisäilman laatuun ja asukkaiden oireiluun selvitettiin tutkimuksessa, jossa oli mukana vuonna 2000 valmistunut kerrostalo ja sen asukkaat (19 asuntoa). Vertailukohteena oli vastaavanlainen, samana vuonna valmistunut kerrostalo. Tutkimus liittyi sisäilmaongelmaan, jonka syynä pidetään rakennusaikaisen kosteuden aiheuttamaa lattiapinnoitteiden (muovimatto ja liima)

kemiallista hajoamista.

*Karkeaa ainesta ja pölyä
asunnon
tuloilmakanavassa.*

Päivähoitotilat, koulut, lastenkodit ja vanhainkodit

Päivähoitotiloja, kouluja, lastenkoteja ja vanhainkoteja koskevia tarkastuspyyntöjä tuli vireille yhteensä 62. Asuntojen tapaan yleisin syy näihin yhteydenottoihin oli terveyshaittaepäilyt sisäilman laadusta, erityisesti ilmanvaihdon puutteet sekä kosteus- ja homevauriot.

Tilojen käyttöönottoa tai toiminnan muuttamista koskevia ilmoituksia tehtiin 48 ja ilmoituksia käsiteltiin 50, joista mm. 14 koski kouluja ja 29 päivähoitotiloja. Tilojen uudisrakennus- tai peruskorjaussuunnitelmista annettiin 26 lausuntoa. Kaikki ilmoitukset ja lausunnot ratkaistiin neljän kuukauden kuluessa.

Toiminnan suuntaviivat tulevaisuudessa

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun valvonnan maksullisuuden laajentamista valmistellaan, mutta uudistus toteutunee aikaisintaan vuonna 2007. Uudistus vaikuttaa olennaisesti myös valvonnan suunnitteluun.

Teollisuuden ympäristövalvonnan keskeinen tehtävä on selvittää ympäristönsuojelulainsäädännön edellyttämä tehtaiden ja laitosten ympäristölupien uusimistarve.

Kaava- ja rakennushankkeiden perusteella pilaantuneen maan tutkimus- ja kunnostustoiminta tulee jatkumaan vähintään nykyisen laajuisena. Kaupungin hallintokuntien välinen yhteistyö takaa myös, että tutkimustiedot ja muu selvitysaineisto kootaan ja tietoja käytetään maaperän tutkimus- ja puhdistustarpeen arvioinnissa oikea-aikaisesti ja luotettavasti.

Asuntojen ja vastaavien oleskelutilojen terveyshaittojen selvittämisen muuttuminen osittain maksulliseksi ei vaikuttanut käsiteltävien asioiden määrään. Asiakkaiden odotusaika asian vireilletulosta käsittelyn aloittamiseen on kyetty pitämään noin kuukauden mittaisena. Se on merkinnyt palvelutason olennaista paranemista.

Laboratoriopäällikkö
Seppo Ahonen

Ympäristölaboratorio tuottaa ympäristökeskuksen muille yksiköille mikrobiologisia ja kemiallisia analyysejä sekä mittaus- ja kalibrointipalveluja. Laboratoriopalveluja myydään myös muille virastoille ja laitoksille sekä yrityksille ja kuntalaisille.

Laboratorio toimii Mittatekniikan keskuksen akkreditoimana testauslaboratoriona pätevyysalueenaan elintarvikkeiden, veden ja ympäristönäytteiden kemiallinen ja mikrobiologinen testaus. Laboratorio noudattaa kaikessa analyysitoiminnassaan laatujärjestelmää, joka on standardin SFS-EN ISO/IEC 17025 mukainen. Kaikkiaan laboratoriossa on akkreditoitu noin 150 kemiallista ja mikrobiologista menetelmää. Ne kattavat keskeiset laboratorion toiminnassa tarvittavat analyysit.

Vesi-, elintarvike- ja ympäristönäytteistä tehtiin kaikkiaan yli 153 000 analyysiä, joista oli runsaat 38 000 mikrobiologisia ja 115 000 kemiallisia. Analyysien kokonaisuus kasvoi 7,0 % edellisvuodesta. Mikrobiologisten analyysien määrä laski 1,2 %, kun taas kemiallisten analyysien määrä kasvoi 10,0 %.

Tutkimustoiminnassa siirryttiin edellisvuoden tapaan yhä kalliimpiin ja työläämpiin analyyseihin, mikä lisäsi kemiallisten analyysien laskennallista arvoa 16,1 %. Myös mikrobiologisten analyysien arvo kasvoi 1,7 % huolimatta analyysien lukumäärän vähenemisestä. Tuotettujen analyysien kokonaisarvo laskettuna vahvistetun tutkimushinnaston mukaan oli 2,05 miljoonaa euroa, mikä on 12,9 % edellisvuotta enemmän. Laboratorion poikkeuksellisen hyvät toimintaluvut johtuivat muutamista suurehkoista projekteista.

Elintarvikkeiden mikrobiologisia analyysejä tehdään ympäristökeskuksen ympäristöterveysyksikön toimittamista, elintarvikeyritysten valvonta- tai omavalvontanäytteistä sekä yksityisten toimeksiannoista. Laboratorio osallistui ruokamyrkytys-epidemioiden ja muiden sairastumisepäilyjen selvittelyyn mikrobiologisin elintarviketutkimuksin. Mikrobiologisten elintarviketutkimusten arvo kasvoi 2,8 % edellisvuodesta.

Kemiallisia elintarvikeanalyysejä tehdään koostumustutkimuksissa sekä vieraiden aineiden ja lisäaineiden tutkimuksissa. Koostumustutkimuksien avulla selvitettiin elintarvikkeiden energiasisältöä, vitamiineja, ravintokuitua ja muita ravintoaineita. Lisäksi tutkittiin mm. elintarvikkeiden säilöntäaineita ja värejä, leipomoiden uppopaistorasvojen laatua sekä Silakkamarkkinoilla myytävien kalasäilykkeiden lisäaineita.

Elintarvikkeiden kemiallisten tutkimusten arvo väheni 18,7 %, koska tutkimusryhmä toimi säästöyistä vajaakapasiteetilla ja sen analyysikapasiteettia sidottiin aiempaan enemmän myös vesi-, sedimentti- ja maanäytteiden tutkimuksiin.

Mikrobiologisten ja kemiallisten tutkimusten lisäksi elintarvikenäytteitä tutkittiin myös aistinvaraisesti. Aistinvaraista arviointia käytettiin varsinkin erilaisissa virrehajun tai -maun perusteella tehdyissä tutkimuksissa. Tyypillisiä aistinvaraisesti havaittavia virheitä elintarvikkeissa oli käyneen tai muuten pilaantuneen haju tai maku sekä kemikaalimainen tai muutoin epämiellyttävä haju tai maku.

Vesianalyysit

Laboratoriossa analysoitiin Helsingin Vesi Oy:n, kaupungin muiden hallintokuntien sekä kuntalaisten ja muiden yksityisten toimeksiantajien vesinäytteitä. Jätevesi-, vesistövesi- ja vesijohtovesinäytteet olivat suurin näytteryhmä. Jätevesinäytteet olivat Viikinmäen jätevedenpuhdistamon käytönohjaus- ja valvontanäytteitä, kunnallisia jätevesiä ja teollisuusjätevesiä.

Vesistövedet kuuluvat Helsingin ja Espoon merialueiden veloitettarkkailuihin ja vesijohtovedet Helsingin Vesi Oy:n kanssa tehtyyn valvontatutkimusohjelmaan. Muita tutkittuja vesiä olivat uimarantojen, -hallien ja -altaiden sekä kahluualtaiden näytteet, kaatopaikkojen suotovedet, maaperän saastumiseen liittyvät vesinäytteet sekä muut pohjavedet.

Jäte- ja vesistövesien sekä talous- ja uimavesien toimeksiannot kasvoivat 6,2 % analytiikan arvon perusteella laskettuna.

Uuden talousvesiasetuksen myötä juomavesinäytteitä tutkittiin aiempaa enemmän ja monipuolisemmin. Uudet analyysit, mm. torjunta-aineet, polysykliset aromaattiset yhdisteet, kloorifenolit sekä trihalometaanit ja muut haihtuvat orgaaniset yhdisteet ovat aiemmin tehtyyn vesien perusanalytiikkaan verrattuna selvästi kalliimpia ja ovat osaltaan lisänneet laboratorion tuloja.

Ympäristönäytteiden analyysit

Laboratorio osallistui tutkimushankkeisiin, joissa selvitettiin maaperän saastumista mm. vanhoilla kaatopaikka-alueilla sekä venesatamissa, veneiden talvisäilytysalueilla ja Vuosaaren sataman merialueella. Raskasmetallianalyysien arvo kasvoi pääasiassa näiden projektien ansiosta 57 %. Myös erilaisia orgaanisia yhdisteitä, kuten polysyklisiä aromaattisia hiilivetyjä, polykloorattuja bifenyylejä sekä kloorifenoleja analysoitiin näiden projektien yhteydessä niin, että kaikkiaan kyseisen analytiikan arvo kasvoi 29 % edellisvuodesta.

Analytiikan kehittäminen

Mikrobiologisessa tutkimuksessa otettiin käyttöön uusi menetelmä kampylobakteerien määrittämiseksi vesinäytteistä.

Kemiallisessa analytiikassa otettiin käyttöön vesinäytteiden torjunta-aineanalyysjä varten uusi menetelmä, joka hyödyntää kiinteäfaasiuuttoa ja LC/MS-tekniikkaa. Samoin kehiteltiin uusi LC/MS-menetelmä sedimenttien ja maanäytteiden tributyyl- ja trifenyylitinayhdisteille. Metallien ICP/MS-analytiikkaa kehitettiin vesi- ja maanäytteitä varten.

Laboratorion analyttinen pätevyysalue laajeni, kun vesinäytteitä varten kehitetyt VOC-, PAH-, bromaatti-, alumiini-, boori-, ja seleenianalyysit sekä pikamenetelmät salmonella- ja enterokokkimäärityksiin akkreditoitiin.

Toiminnan suuntaviivat tulevaisuudessa

Laboratoriotointa kehitetään vastaamaan muuttuvien säädösten ja määräysten aiheuttamiin uusiin tutkimuksellisiin ja analyttisiin haasteisiin. Muuttuneet talousvesi- ja uimavesisäädökset tulevat edelleen lisäämään näytemäärien kasvua ja uusien analyysien tarvetta. Myös maaperän saastumistutkimusten mukaisia näytteitä tullaan analysoimaan aiempaa enemmän. Kemiallisten elintarviketutkimusten kysyntä näyttää sen sijaan hitaasti vähenevän.

Laboratorio ylläpitää standardin SFS-EN ISO/IEC 17025 mukaista akkreditoitua laatujärjestelmää ja laajentaa pätevyysaluettaan muuttuvien vaatimusten mukaan.

*Vs. hallintopäällikkö
Jorma Nurro*

Hallintoyksikkö antaa tukipalveluja johdolle ja oikeudellista neuvontaa muille yksiköille. Hallintoyksikkö myös vastaa ympäristökeskuksen viestinnästä, keskitetystä asiakaspalvelusta, henkilöstö- ja taloushallinnosta, kehittämisestä, tietohallinnosta sekä ympäristölautakunnan tukipalveluista.

Asiakaspalvelu

Ympäristökeskuksen asiakaspalvelusta on Helsinginkatu 24:n katutasoon keskitetty neuvonta, kirjaamo, kuluttajaneuvonta, EU-kuluttajaneuvonta ja eläinsuojelueläinlääkäri. Lisäksi ympäristökeskuksen muissa tiloissa palvelevat päivystävä terveystarkastaja ja neuvova ympäristötarkastaja.

Keskitettyyn neuvontaan otettiin yhteyttä 6 517 kertaa (edellisvuonna 7 658 kertaa). Neuvonta käsitteli yhteydenottoista itse noin puolet (47%). Loput ohjattiin yksiköihin ja ympäristökeskuksen ulkopuolelle. Viikkainta aikaa neuvonnassa oli kevät ja kesä. Yleisimmät yhteydenottojen aiheet olivat julkaisutilaukset, asuntojen terveyshaitat ja luonto. Neuvonta käsitteli 710 (edellisvuonna 499) ympäristökeskuksen yhteiseen sähköpostiin tullutta viestiä.

Kaikista neuvontaan yhteydenottaneista 11 % hoiti asiansa sähköpostitse (edellisvuonna 6,5%), mikä viestii asiointikulttuurin muutoksesta. Kävijämäärä puolestaan laski selvästi, mikä selittyy ainakin osittain näyttelyihin tutustuneiden määrän vähenemisestä.

Neuvonta esitteli ympäristökeskuksen toimintaa 26 vierailuryhmälle. Ryhmät olivat etupäässä ammatillisista oppilaitoksista ja lukioista. Neuvonta osallistui aktiivisesti Helsingin kaupungin asiakaspalveluverkoston kehittämiseen.

Asiakaspalvelutilassa järjestettiin neljä vaihtuvaa pienoisnäyttelyä. Lisäksi ympäristökeskus järjesti The Baltic Sea -symposiumin yhteydessä pienimuotoisen Helsingin ympäristöä esittelevän näyttelyn.

Kertomusvuonna aloitettiin yhteistyö asukastaloverkoston kanssa

luontotiedon välittämiseksi, laadittiin neuvonnan kehityssuunnitelma 2003 - 2004 ja monipuolistettiin ympäristökeskuksen verkkosivujen palveluhakemistoa.

Viestintä

Ulkoisen viestinnän keskeisimpiä tavoitteita olivat:

- välittää tietoa ympäristön tilasta ja elintarvikkeiden laadusta
- tehdä ympäristökeskuksen palveluja, toimintaa ja osaamista tunnetuksi
- edistää ympäristövastuullisuutta ja ekologista kestävyyttä
- kehittää verkkoviestintää

Viestimille lähetettiin 73 tiedotetta eli lähes kaksi kertaa edellisvuotta enemmän. (Lukuun eivät sisälly luontoretkitiedotteet eivätkä Harakan luontokeskuksen tiedotteet). Tiedotustilaisuuksia järjestettiin neljä.

Kuntalaisille ja toiminnanharjoittajille suunnattuja esitteitä ja oppaita tuotettiin 19 kappaletta (edellisvuonna 4), osa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Uusittu Helsingiläisen ympäristöopas ilmestyi pelkästään verkkojulkaisuna. Luonnos Helsingin uusiksi ympäristömääräyksiksi oli kuntalaisten kommentoitavana Helsingin Internet-sivuilla.

Stadin kompostikisan voittajat.

Tapahtumia, näyttelyitä ja messuja, joihin ympäristökeskus osallistui tai jotka se järjesti, kertyi 14 (edellisvuonna 24). Tapahtumiin osallistumista vähennettiin säästöbudjetin takia. Toisaalta voimavaroja kohdennettiin ensimmäistä kertaa Suomessa järjestettävään Liikkujan viikkoon sekä kansainväliseen Autottomaan päivään. Runsaasti julkisuutta sai Stadin kompostikampanja. Eniten ympäristökeskuksen asiantuntijoita haastateltiin viestimissä EU-kuluttajaneuvonnan kysymyksistä, kompostoinnista, elintarvikkeista ja eläinsuojelusta.

Vaahtera, Täti Vihreä ja Stadorava liikenteessä Helsinki-päivänä.

Ensimmäistä kertaa viestimet olivat mukana ympäristölautakunnan perinteisellä vesiretkellä. Matkan aikana tutustuttiin mm. Vuosaaren tulevan sataman merialueeseen.

Kertomusvuonna uusittiin ympäristökeskuksen [internet-sivut](#). Sivujen rakennetta ja ulkoasua selkiinnytettiin ja sisältöä monipuolistettiin. Myös asiakaskeskeisyyttä lisättiin monipuolistamalla palveluhakemistoa ja ottamalla käyttöön sähköinen asiakaspalautejärjestelmä. Uusi sivusto avattiin tammikuussa 2004. Verkkosivujen ylläpitämisestä ja kehittämisestä vastasi yksiköiden edustajista koottu verkkoviestinnän työryhmä.

Pelkästään verkkolehtenä ilmestyvä sisäinen tiedotuslehti Ympyrä ilmestyi kaikkiaan 44 kertaa, lähes kaksi kertaa aiempaa vuotta useammin. Sen ilmettä kehitettiin helppolukuisemmaksi. Kesällä henkilökunnalle järjestettiin valokuvakilpailu, jonka parhaat kuvat lunastettiin ympäristökeskuksen käyttöön.

Kertomusvuonna perustettiin ympäristökeskuksen sähköinen kuvapankki, jossa vuoden lopussa oli 715 kuvaa. Vuoden lopussa liityttiin myös kaupungin kuvapankkiin.

Henkilökunnalle järjestettiin kielenhuoltokurssi, joka jatkui vuonna 2004.

Tietohallinto

Keskeisiä tietohallinnon tehtäviä olivat johdon tietojärjestelmän talousosan kehittäminen ja uuden laboratoriotiedonhallintasovelluksen pilotin rakentaminen. Johdon tietojärjestelmän henkilöstöosan suunnittelu aloitettiin. Lisäksi valmistauduttiin kaupungin asiakirjanhallintajärjestelmän (HELA) käyttöönottoon.

Helsinginkadun toimipisteen tietoverkon toimintaa parannettiin muuttamalla se tekniikaltaan täysin kytkentäiseksi. Viraston keskeisten sovellusten (YtBOSS, LimsBOSS) tietokantapalvelin (Oracle) uusittiin.

Atk-koulutuksessa keskityttiin internet- ja intranet-sivujen toimittamis- ja julkaisemistekniikkaan.

Laadun kehittäminen

Ympäristökeskus noudatti vakiintuneita, käytössä olevaan

laatujärjestelmään perustuvia menettelytapojaan laadun varmistamisessa ja kehittämisessä. Laatupäällikkönä toimiva hallintopäällikkö ohjasi yhdessä laatutiimin kanssa ympäristökeskuksen yksiköiden laadun kehittämistä EFQM -kriteeristön periaatteiden mukaan. Laboratorion laatujärjestelmän ylläpito auditointiin ja viraston sisäiset auditoinnit toteutettiin suunnitelman mukaan.

Johtamisen ja esimiestyön kehittäminen oli osa laadun kehittämistä. Viraston johtoryhmä osallistui koulutus- ja kehittämiskeskuksen johtoryhmävalmennukseen ja kaksi esimiestä aloitti noin 1,5 vuotta kestävänsä esimiesvalmennusohjelman (EVA).

Työhyvinvoinnin kehittäminen

Ympäristökeskuksessa tehtiin viides työhyvinvointikysely. Tulosten pohjalta viraston jokainen yksikkö laatii toimenpideohjelman, jota aletaan toteuttaa vuonna 2004. Ohjelmien tavoitteena on määrätietoisesti poistaa työhyvinvointia huonontavat tekijät.

Tulospalkkaus

Ympäristökeskuksessa otettiin käyttöön uusittu, tasapainotettuun mittaristoon (BSC) perustuva tulospalkkiojärjestelmä. Lisäksi henkilöstölle maksettiin viraston historian neljännet tulospalkkiot. Tulospalkkio oli keskimäärin 923 euroa/työntekijä. Tulostavoitteiden saavuttamisesta raportoitiin ympäristökeskuksen henkilöstötoimikunnalle neljännesvuosittain.

Turvallisuus

Ympäristökeskuksen henkilöstön ja kiinteistöjen turvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Kiinteistön turvallisuuden lisäämiseksi vuonna 2002 laaditun turvallisuussuunnitelman toteuttamisen käynnisti alkusammutuskoulutus, johon osallistui lähes puolet viraston henkilökunnasta. Lisäksi henkilöstöä perehdytettiin vaikeiden tilanteiden kohtaamiseen.

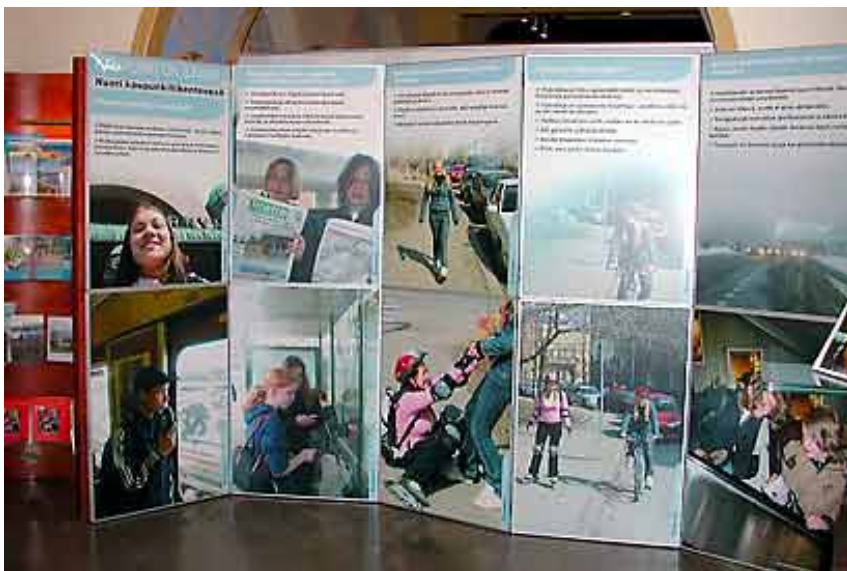
Yhteistoiminta

Viraston toiminnan ja henkilöstön kannalta keskeiset asiat käsiteltiin henkilöstötoimikunnassa. Tällaisia asioita olivat muun muassa tulosbudjetti ja sen seuranta sekä talousarvio. Henkilöstötoimikunta kokoontui viisi kertaa.

Tulevaisuuden toimintalinjat

Hallintoyksikön toimintaan ja sen kehittämiseen vaikuttavat viraston strategiset linjanvedot ja muutamana seuraavana vuotena viraston talouteen kohdistuvat määrärahaileikkaukset. Siksi henkilöstön kustannustietoisuuden ja toimintojen kustannustehokkuuden lisäämiseen kiinnitetään edelleen erityistä huomiota.

*Nuori kaupungissa -
kiertonäyttely tuotettiin
nuorten, Liikenneturvan,
ympäristökeskuksen ja
Helsinki-tiedotuksen
yhteistyönä.*

Viraston strategian mukaisesti hallintoyksikkö kehittää keskitettyä asiakaspalvelutoimintaa yhteistyössä ympäristökeskuksen muiden yksiköiden ja kaupungin asiakaspalveluverkoston kanssa. Erityisinä painoalueina tulevat olemaan kertomusvuonna käyttöön otetun asiakaspalautejärjestelmän ylläpito ja järjestelmän tulosten hyödyntäminen kehittämisessä.

Sisäisen palvelun painoalueena tulee olemaan taloushallintopalvelujen tehostaminen, johon kaupungin hallintoon perustettu talouspalvelukeskus antaa mahdollisuuden. Keskuksen hoidettavaksi siirretään mm. osto- ja myyntilaskutus sekä matkalaskujen käsittely. Sähköistä asioidenhoitoa kehitetään yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa ottamalla vuonna 2004 käyttöön HELA -Pros - dokumentinhallintajärjestelmä. Johtamisen tueksi käyttöön otettua johdon tietojärjestelmä kehitetään edelleen.

Pitemmällä aikavälillä hallintoyksikön toiminnan kehittämisen painopisteenä on sähköisen asiainninn ja verkkoviestinnän kehittäminen.

EU-yhteistyö

Helsingille myönnettiin kunniamaininta (Certificate of Distinction) EU:n ja Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen kampanjan järjestämässä European Sustainable Cities Award 2003 -kilpailussa. Siinä arvioitiin ja vertailtiin eurooppalaisten kaupunkien työtä kestävän kehityksen edistämiseksi 1992-2002.

Erityistä tunnustusta Helsinki sai joukkoliikenteen ja kaukolämpöjärjestelmän kehittämisestä, kestävän kehityksen toimintaohjelman laatimisesta vuorovaikutteisena prosessina, kaupunkiluonnon vaalimisesta, asukasvetoisesta kestävän kehityksen työstä ja syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävästä toiminnasta.

Eurocities-järjestön ympäristökomitea Sevillassa maaliskuun alussa.

Ympäristökeskus oli aktiivisesti mukana Eurocities-järjestön toiminnassa. Ympäristökeskuksen edustajat osallistuivat järjestön yleiskokoukseen ja ympäristökomitean kokouksiin. Ajankohtaisia teemoja olivat mm. EMAS - ympäristöasioiden hallintaohjelma sekä kaupunkien ympäristötietojärjestelmät. Vuoden aikana työstettiin myös teemastrategioita EU:n kuudetta ympäristöohjelmaa varten, ja ympäristökeskus isännöi kaupunkiympäristön teemastrategian työpajaa.

Ympäristökeskus oli yhteistyökumppanina myös seuraavissa EU-rahoitusta vuonna 2003 hakeneissa projekteissa:

- INNOBP-URBAN - EU:n urbanisaatioprojekti Perakissa Malesiassa
- Vanhankaupunginlahden lintuvesien EU - LIFE-kunnostusprojekti
- ECOMASS - ekotehokas massatapahtuma, yhteistyössä vuoden 2005 yleisurheilun MM-kisojen kanssa
- UBC New Hansa, Itämeren satamien ja satamakaupunkien yhteinen kehittämishanke.

Kesällä käynnistyi laaja EU:n rahoittama ja Uudenmaan ympäristökeskuksen koordinoima Lintulahdet Life -projekti. Tavoitteena on perustaa ekologinen suojelualueverkosto niistä Natura-

kosteikosta, jotka sijaitsevat lintujen muuttoreitillä Suomenlahden pohjoisrannikolla. Helsingistä hankkeessa on mukana Vanhankaupunginlahden lintuvesi -Natura-alue.

Lisäksi Lintuvesien hoidon verkostoitumishankkeeseen saatiin rahoitusta Euroopan komission uudesta Life Co operation -tuesta. Metsähallitus koordinoi projektia. Tavoitteena on arvioida kuusi käynnissä olevaa tai jo päättynyttä suomalaista kosteikkojen hoidon Life Luonto -projektia. Näistä yksi on Vanhankaupunginlahti - Helsingin lintuparatiisi -projekti, joka päättyi vuonna 2000.

Kansainvälisessä **Alg@line**-merentutkimusprojektissa ympäristökeskus huolsi yhdessä Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa matkustajalaiva Silja Serenaden (Helsinki-Tukholma) automaattisen mittalaitteiston, analysoi vesinäytteet, vastasi mittaustulosten laadunvarmistuksesta ja raportoi tulokset. Lisäksi ympäristökeskus hoiti Helsinki-Tallinna -väliä kulkevan Finnjet-aluksen laitteiston yhdessä Viron merentutkimuslaitoksen kanssa.

Pietarin kaupungin kanssa jatkettiin pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostusprojektia. Pietarissa valmistui öljy-yhdisteiden likaaman maan kunnostuskoe, jossa käytettiin kompostointitekniikkaa. Lisäksi alettiin valmistella huokosilmatekniikkaan perustuvaa, öljy-yhdisteiden likaaman alueen kunnostuskoetta ja allekirjoitettiin tätä koskeva kaksivuotinen puitesopimus. Tallinnan jätehuollon kehittämissuunnitelmassa järjestettiin koulutusta ja käynnistettiin kotitalousjätteen lajittelututkimus.

Helsingin ja Riian kaupunkien pienimuotoinen ympäristöalan yhteistyötä jatkui. Kertomusvuonna tehtiin selvityksiä ja pidettiin asiantuntijaseminaari meluntorjunnasta. Myös kestävä kehityksen indikaattoreiden kehittämistä jatkettiin.

Järjestyksessään viides Religion, Science and Environment -purjehdus järjestettiin Itämeren aalloilla 30.5 - 7.6. Risteilyn tavoitteena oli edistää Itämeren suojelua sekä uskonnon ja tieteen vuoropuhelua. Risteilyyn osallistui kaikkiaan lähes kaksisataa kansainvälistä vierasta, kuten hengellisiä johtajia, tunnettuja tutkijoita, yritysjohtajia ja valtiollisia päättäjiä. Mukana oli myös 50 kansainvälisen median edustajaa. Helsingissä vieraat tutustuivat mm. ympäristövalistustoimintaan Harakan saarella ja Viikinmäen vedenpuhdistamoon. Risteilyn johtajana toimii Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka Bartholomeus.

Lisäksi laivalla järjestettiin Helsingin satamassa Kansainvälinen Itämeritäsistunto, jossa pohdittiin Itämeren alueen kestäviä ympäristöratkaisuja. Siihen osallistui noin 100 suomalaista asiantuntijaa ja vaikuttajaa, mukaan lukien Suomen valtioneuvoston edustajat. Suomen osuuden koordinoivat Helsingin ympäristökeskus ja kaupunginkanslia sekä Helsingin ortodoksinen seurakunta.

Kertomusvuoden lopussa ympäristökeskuksessa oli 180 vakanssia, joista 22 oli avoinna. Neljässätoista avoimessa vakanssissa oli sijaiset. Vuoden aikana ympäristökeskuksessa oli yhdeksän työllistettyä. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n palkka- ja henkilöstöasiat siirtyivät 1.1.2003 alkaen ympäristökeskukselta sosiaaliviraston töidenjärjestelytoimistoon.

Ulkomaan virkamatkoista kertyi 435 (116) ja kotimaan virkamatkoista 425 (116) matkapäivää. Suluissa matkustaneiden henkilöiden lukumäärät.

Sisäiset konsultit

Ympäristökeskuksen sisäiset konsultit eli SisKot toimivat viraston virallisena työhyvinvointiryhmänä. SisKot edistävät työhyvinvointia järjestämällä mm. asiantuntijaluentoja, liikuntatapahtumia ja ympäristöjohtajan kyselytunteja.

SisKot järjestivät kertomusvuonna muun muassa seuraavat tilaisuudet: Tervetuloa taloon -tilaisuus uusille työntekijöille, liikuntatapahtuma yhdessä henkilökuntakerhon ja työterveyskeskuksen kanssa sekä asiantuntijaluennot uhkaavan käyttäytymisen kohtaamisesta ja kulttuurierojen huomioimisesta asiakaspalvelussa. Ympäristöjohtajan kahden kyselytunnin aiheena olivat työhyvinvointi ja ympäristökeskuksen valmisteilla ollut strategia. Lisäksi jatkettiin hierontatempauksia ja taukojumppaa.

Henkilökuntakerho

Henkilökuntakerho HYH! järjesti aiempien vuosien tapaan yhteistapahtumia ja tuki liikunta- ja kulttuuriharrastusta sekä harrastuskerhoja. Tavoitteena oli innostaa mukaan mahdollisimman paljon työntekijöitä.

Ympäristölaboratorion joukkue voitti aurinkoisessa kevätssäällä Bonafit Challenge 2003 -seikkailukilpailun.

Perinteinen rusettiluistelutapahtuma pidettiin Brahen kentällä helmikuussa. Sisäsoutukilpailut ympäristökeskuksen kuntosalissa järjestettiin jo viidennen kerran. Ympäristökeskuksen joukkue oli myös mukana Helsingin kaupungin kirkkovenesouduissa sijoittuen tällä kertaa neljänneksitoista.

Helsinginkadun ja Viipurinkatu-Kaarlenkadun joukkueet ottivat mittaa toisistaan jalkapallomittelössä ja lentopallo-ottelussa.

Ympäristökeskuslaisia osallistui myös Naisten Kymppiin.

Henkilökuntakerho järjesti edellisvuosien tapaan myös kevätretken Kesätyöntekijöiden järjestämä loppukesän juhla järjestettiin Gardeniassa Viikissä, jossa yllätysesiihtyjänä oli itse Pelle Miljoona.

Yhdessä sisäisten konsulttien (Siskojen) kanssa henkilökuntakerho järjesti liikuntailtapäivän Itäkeskuksen uimahallissa. Vuoden kohokohta, joulujuhlat, järjestettiin merellisessä ympäristössä ravintola Cafe Caruselissa Merisatamanrannassa. Ensi kertaa ympäristökeskuksen historiassa pikkujouluohjelmaan kuului myös karaokea. Hanna Pakarinen sai varteenotettavia haastajia.

Tanssi-ilmaisun iloa.

Ympäristökeskuksen kuntosalin käyttö (1 288 käyntiä) lähes kaksinkertaistui edellisvuodesta. Henkilökuntakerhon kulttuuritapahtumiin myöntämiä avustuksia käytettiin 55 kertaa. Henkilökuntakerho tuki myös sähly-, askartelu-, kalastus-, keila-, vesijumppa- ja kudontakerhoja ja tanssi-ilmaisua.

Ympäristökeskuksen
toimitalo Helsinginkatu 24:
ssä.

Ympäristökeskuksen käyttömenot olivat 10,2 miljoonaa euroa. Säästöä syntyi talousarvioon nähden 0,6 prosenttia. Menot laskivat edellisvuodesta 0,1 prosenttia. Tuloja kertyi 2,3 miljoonaa euroa, mikä oli 33 prosenttia ennakoitua enemmän. Tulot kattoivat 22,2 prosenttia menoista.

TALOUSTIEDOT

TALOUS (1 000 e)	2000 toteutunut	2001 toteutunut	2002 toteutunut	2003 määräraha	2003 toteutunut	Ero v. 2003 määräraha	Ero v. 2002 toteutunut
Toimintatuotot	1 710	1 868	1 731	1 710	2 276	566	545
Toimintamenot	9 236	9 531	10 243	10 290	10 229	-61	-14
Toimintakate	-7 526	-7 663	-8 512	-8 580	-7 953	627	559
Poistot	198	217	245	168	294	126	49
Tilikauden tulos	-7 724	-7 880	-8 757	-8 748	-8 247	501	510
TUOTTAVUUS	2000 toteutunut	2001 toteutunut	2002 toteutunut	2003 ennuste	2003 toteutunut		
Tuoteindeksi	100,0	107,9	104,9	105,0	100,8		
Käyttömenoindeksi	100,0	100,9	106,0	104,0	102,2		
Tuottavuus	100,0	106,9	99,0	101,4	98,7		

Tuottavuuden tunnusluvut	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Asiantuntijatoiminta			
Tutkimukset, selvitykset, ohjelmat	84	96	12
Konsultointi	740	921	181
Kirjalliset lausunnot	2 268	2 161	-107
Valvonta			
Luvat ja ilmoitukset	1 140	925	-215
Valvontatarkastukset	14 500	11 649	-2 851
Valvontanäytteen otto	2 900	2 890	-10
Asiakaspalvelu			
Neuvonta	18 000	16 959	-1 041
Kuluttajaneuvonnan yhteydenotot	7 650	6 829	-821
Tiedotus ja valistus	447	515	68
Laboratoriopalvelut	149 500	153 187	3 687

Lausuntojen määrä jäi ennustetusta tavoitteesta, koska henkilökuntaresurssit vähenivät ja rakennustoiminta, mikä edellytti ympäristökeskuksen lausuntoa, supistui.

Tarkastusten määrä jää tavoitteesta lähinnä elintarvike- ja terveystarkastusten tarkastajien vakanssien vajaatäytön takia.

Kuluttajaneuvonnan yhteydenottojen tavoitetta ei saavutettu muutamien aikaa vievien, koko vuoden kestäneiden erityishankkeiden takia. Kuluttajaneuvonnalla oli myös käytettävissään vähemmän henkilökuntaa kuin tavoitteita luotaessa.

Ympäristölautakunta. Istumassa (vas.) jäsen **Irma Marttila**, pj. **Christel Lehtinen**, lautakunnan sihteeri **Sari Sohlberg** ja jäsen **Aira Suvio-Samulin**. Seisomassa (vas.) kaupunginhallituksen edustaja **Jouko Malinen**, jäsen **Harri Saksala**, jäsen **Juha Sola** ja varapuheenjohtaja **Olli Aalto**.

Ympäristölautakunta kokoontui 22 kertaa ja käsitteli 484 asiaa.

Lautakunta osallistui kaupungin järjestämään hankintakoulutukseen, ympäristökeskuksen järjestämään yleiskaavan esittely- ja keskustelutilaisuuteen ja Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelman (2005 - 2008) pienseminaariin sekä perehtyi Saaristotietoutta laivamatkustajille -EU-projektiin. Lisäksi lautakunnan puheenjohtaja osallistui Reykjavikissa pidettyyn Pohjoismaiden suurten kaupunkien ympäristölautakuntien kokoukseen.

Lautakunnan vuosittainen vesiretki suuntautui Vuosaaren tulevan sataman merialueelle. Retken aikana esiteltiin satamahankkeen lisäksi mm. Suomenlahden levätilannetta ja Helsingin edustan ravinnekuormitusta. Mukana oli myös kymmenkunta toimittajaa.

Ympäristölautakunnan kokoonpano 2003

<i>jäsen</i>	<i>varajäsen</i>
pj. Christel Lehtinen Kok.	Niko Lipsanen
Aira Suvio-Samulin Kok.	Päivi Heino
Juha Sola Kok.	Antero Koponen
Harri Saksala SDP	Lassi Halsas
Irma Marttila SDP	Outi Vilen
vpj. Olli Aalto Vihreät	Mikko Arvas
Salla Koivusalo Vihreät	Hanna Nordström ja Kati Kärkkäinen (27.8.2003 alkaen)

Erwin Woitsch Vas Perttu Iso-Markku

Henrik Creutz SFP/RKP Mikaela Grönholm

Kaupunginhallituksen edustajat

Jouko Malinen Kalle Kallio

Lautakunnan sihteeri

Hallintosihteeri Sari Sohlberg

Tarkastusvirasto tarkasti lautakunnan pöytäkirjanpidon ja -menettelyn. Pöytäkirjanpidossa ei ollut huomautettavaa.

Liitteet

EDELLINEN SIVU

- Ympäristökeskuksen tuotteet 2000 - 2003
- Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset 1999 - 2003
- Käsitellyt elintarvikehuoneistojen ja ulkomyyntin ilmoitukset (hakemukset) 1999 - 2003
- Elintarvikehuoneistojen haltijanvaihdokset 1999 - 2003
- Ympäristövalvonta
- Ympäristökeskuksen henkilöstö 1999 - 2003
- Ympäristökeskuksen tietojärjestelmät 2003
- Julkaisut 2003
- Asiakaspalvelun ja viestinnän palvelujen tuotteet
- Vieraat 2003
- Ympäristökeskuksen asiantuntijoiden esiintymiset viestimissä 2003
- Tiedotteet 2003
- Tiedotustilaisuudet 2003
- Esitteet ja oppaat 2003
- Näyttelyt, kampanjat ja tapahtumat 2003

Ympäristökeskuksen tuotteet 2000 - 2003 (kpl)

yksikkö/tuotenimike	2000	2001	2002	2003
---------------------	------	------	------	------

YMPÄRISTÖNSUOJELU JA -TUTKIMUS

Ohjelmat	1	2	2	2
Suunnitelmat	6	7	4	6
Tutkimukset, selvitykset, projektit	44	47	83	59
Konsultointi	892	731	922	921
Yleisötilaisuudet, seminaarit jne.	30	41	37	45
Lausunnot, esitykset, luvat jne.	76	80	101	70
Koululais- ja päiväkotiryhmät	124	113	132	151
Luontoretket	255	256	224	255
Yhteensä	1 428	1 277	1 505	1 509

Vesistö tutkimukset

Tutkimusten työtunnit yli 2000	1	1	1	1
Tutkimusten työtunnit 750 - 2000	1	1	1	1
Tutkimusten työtunnit 200 - 750	3	3	3	4
Tutkimusten työtunnit alle 200	24	25	14	16
Yhteensä	29	30	19	22

YMPÄRISTÖVALVONTA

Isot tutkimukset	1	2	1	0
Keskikokoiset tutkimukset	1	1	1	0
Pienet tutkimukset	4	1	2	0
Lausunnot	1 589	1 678	1 776	1 348
a) Ympäristöluvat ja kemikaali-ilmoitukset	73	76	96	73
b) Muut luvat ja ilmoitukset	524	615	462	449
Tarkastukset	4 144	3 761	3 536	3 298
Puhelinpäivystys	10 472	7 701	7 373	6 516
Yhteensä	16 808	13 835	13 247	11 684

YMPÄRISTÖTERVEYS

Tutkimukset ja selvitykset	9	9	8	7
Lausunnot, kirjeet, tarkastuskertomukset	482	1 001	903	743

Valvontatarkastukset	9 538	9 858	9 228	8 351
Valvontanäytteet	2 927	2 976	3 109	2 890
Päätökset	485	543	468	403
Puhelinpäivystys	10 072	10 513	11 199	10 443
Yhteensä	23 513	24 900	24 915	22 837

KULUTTAJANEUVONTA

Valitukset (80 min)	924	1 106	904	1 140
Valitukset (20 min)	4 558	4 553	4 363	4 053
Tiedustelut (10 min)	2 118	2 556	1 842	1 636
Valistus ja konsultointi (150 min)	32	59	51	64
Yhteensä	7 632	8 274	7 160	6 893

YMPÄRISTÖLABORATORIO

Kemiallisen tutkimuksen analyysit	104 954	116 205	104 687	115 114
Mikrobiologisen tutkimuksen analyysit	38 344	39 471	38 527	38 073
Yhteensä	143 928	155 676	143 214	153 187

KAIKKI YHTEENSÄ 192 708 202 222 190 060 196 132

Hallinnon kustannukset on tukikustannuksina sisällytetty muiden yksiköiden tuotteisiin tukipalveluiden arvioidun käytön mukaan (käyttömenojen suhteessa). Hallinnon tuottavuutta seurataan erillisen sisäistä tuottavuutta arvioivan järjestelmän avulla.

Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset 1999 - 2003 (kpl)

	Kohteet				
	1999	2000	2001	2002	2003
Valmistuslaitokset					
■ Maitoalan laitokset	4	6	6	7	4
■ Liha-alan laitokset	19	21	20	17	17
■ Kala-alan laitokset	24	14	13	11	11
■ Leipomot ja viljavalmistelaitokset	41	42	43	35	38
■ Ruokavalmistelaitokset	36	39	32	31	30
■ Muut	15	39	16	33	29
Jakelupaikat					
■ Pakkaamot	1	2	2	2	2
■ Tukkukaupat, varastot ja kuljetukset	83	67	216	188	203
Myynti- ja tarjoilupaidat					
■ Myymälät	302	331	334	289	300
■ Kioskit	617	792	850	694	718
■ Muut	263	242	293	288	312
■ Kahvilat, ravintolat, ruokalaitokset	2 261	2 742	3 074	2 660	2 667
■ Muut	25	10	26	106	109
Kaikki yhteensä	3 691	4 347	4 925	4 361	4 440

Tarkastukset

	1999	2000	2001	2002	2003
Valmistuslaitokset					
■ Maitoalan laitokset	14	12	17	15	15
■ Liha-alan laitokset	175	101	227	197	111
■ Kala-alan laitokset	86	82	75	108	106
■ Leipomot ja viljavalmistelaitokset	231	286	205	243	214
■ Ruokavalmistelaitokset	204	80	73	56	147
■ Muut	25	49	27	25	24
Jakelupaikat					
■ Pakkaamot	5	7	1	0	0
■ Tukkukaupat, varastot ja kuljetukset	286	240	799	263	215
Myynti- ja tarjoilupaikat					
■ Myymälät	1 529	1 117	1 067	1 099	932
■ Kioskit	498	987	966	965	907
■ Muut	458	104	345	398	280
■ Kahvilat, ravintolat, ruokalot	3 321	3 317	3 764	3 508	3 394
■ Muut	866	16	522	48	64
Kaikki yhteensä	7 698	6 398	8 088	6 925	6 409

Kirjalliset huomautukset

	1999	2000	2001	2002	2003
Valmistuslaitokset					
■ Maitoalan laitokset	0	0	0	2	3
■ Liha-alan laitokset	2	0	22	50	31
■ Kala-alan laitokset	2	0	29	29	37
■ Leipomot ja viljavalmistelaitokset	26	33	46	64	48
■ Ruokavalmistelaitokset	2	0	2	3	25
■ Muut	1	0	5	2	2
Jakelupaikat					
■ Pakkaamot	0	0	0	0	0
■ Tukkukaupat, varastot ja kuljetukset	14	11	25	29	23
Myynti- ja tarjoilupaikat					
■ Myymälät	48	10	5	35	23
■ Kioskit	0	3	15	40	31
■ Muut	9	0	6	48	7
■ Kahvilat, ravintolat, ruokalot	37	17	152	70	154
■ Muut	5	3	1	0	2
Kaikki yhteensä	146	77	308	372	386

Kohde	1999	2000	2001	2002	2003
Elintarvikemyymälät	25	14	15	17	15
Kioskit	31	20	29	17	25
Ravintolat	24	28	32	46	44
Kahvilat	44	36	32	26	29
Ravitsemisliikkeiden ulkotarjoilualueet	7	6	6	11	9
Katukeittiöt	1	0	0	0	0
Työpaikkaruokalat	11	7	15	24	16
Elintarvikkeiden tuotantolaitokset	9	5	8	3	5
Elintarvikevarastot	2	9	12	2	8
Muut	7	23	25	24	50
Elintarvikekuljetukset			52	34	7
Yhteensä	161	148	226	204	208
Ulkomyyntiluvat					
Torit	0	0	0	0	0
Tori- ja ulkomyyntiluvat	5	12	7	14	0
Tilapäinen myynti (suurtapahtumat)					12
Kaikki yhteensä	166	160	233	218	234

Elintarvikehuoneistojen haltijanvaihdokset 1999 - 2003

Kohde	1999	2000	2001	2002	2003
Ravitsemisliikkeet	182	182	158	142	120
Työpaikkaruokalat	10	23	40	17	11
Katukeittiöt	1	1	0	4	3
Elintarvikemyymälät	36	44	41	23	23
Kioskit	50	53	41	56	48
Tuotantolaitokset	2	2	2	1	0
Elintarvikevarastot	0	0	1	0	0
Muut	6	5	4	3	1
Yhteensä	287	310	287	246	206

Ympäristövalvonta

Ympäristövalvonnan luvat, ilmoitukset ja lausunnot (kpl)

Luvat, ilmoitukset ja lausunnot	1999	2000	2001	2002	2003
Ilmoitukset erityisen häiritsevästä melusta	327	251	245	196	195

Tehtaiden ja laitosten luvat ja ilmoitukset	47	44	48	55	56
Ilmoitukset pilaantuneen maaperän kunnostamisesta x)	-	-	7	28	17
Ilmoitukset haittaa aiheuttavista rakennustoista	117	153	127	148	106
Ilmoitukset kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista	10	20	14	21	21
Ilmoitukset päivähoitotilojen, koulujen ja vanhainkotien käyttöönnotosta	54	42	101	73	50

x) Ilmoitusten käsittelyä koskeva toimivalta siirtyi Uudenmaan ympäristökeskukselta ympäristölautakunnalle 1.6.2001.

Ympäristövalvonnan käsittelemät valitukset (kpl)

	1999	2000	2001	2002	2003
Teollisuus ja maaperä	157	97	132	133	141
Asunnot ja muu asuin ympäristö	1 037	787	890	938	678

Ympäristövalvontatarkastukset (kpl)

	1999	2000	2001	2002	2003
Teollisuus ja maaperä x)	1 792	1 543	1 498	1 454	1 621
Asunnot ja muu asuin ympäristö	1 885	2 601	2 263	2 082	1 677
■ asunnot	1 586	1 786	1 902	1 779	1 441
■ muu asuin ympäristö	299	815	361	303	236

Yhteydenotot neuvovaan ympäristötarkastajaan (kpl)

	1999	2000	2001	2002	2003
Puheluiden määrä	5 947	10 472	7 701	7 373	6 516

Ympäristökeskuksen henkilöstö 1999 - 2003

	1999	2000	2001	2002	2003
Vakinaiset	170	174	178	180	180
Määräaikaiset/sijaiset	62	43	65	43	50
Työllistetyt	138	141	132	141	9
(Kierrätyskeskuksessa)	(115)	(131)	(121)	(135)	(0)
EU-projektihenkilöstö	2	2	3	2	2
PaikA-projekti	7	6	4	2	2
Kesätyöntekijät	33	28	35	23	21

Henkilöstön poissaolopäivät 1999 - 2003

Syy	1999	2000	2001	2002	2003
Sairausloma	3 806	2 652	2 689	1 976	2 263
Tapaturmaloma	463	10	16	36	131
Äitiys- ja vanhempainloma	808	1 020	867	1 360	1 568
Hoitovapaa	1 683	690	1 705	1 686	1 160
Isyysloma	-	33	17	15	26
Lapsen sairaus	100	80	79	166	177
Virkavapaus tai työloma	3 056	3 255	3 657	1 608	2 870
Virkavapaus tai työloma säästötarkoituksessa	-	-	-	-	-

Opintovapaa	-	-	365	520	291
Yhteensä	9 916	7 740	9 395	7 367	8 486

Ympäristökeskuksen tietojärjestelmät 2003

- Ympäristöterveyden ja ympäristövalvonnan tietojärjestelmä (YtBOSS ja diaari)
- Ympäristölaboratorion vesinäytteiden tietojärjestelmä (VesiLims)
- Ympäristölaboratorion tietojen hallintajärjestelmä (LimsBOSS)
- Kuluttajaneuvonnan asiointirekisteri
- Maa-, pohjavesi- ja huokoskaasunäytteiden ja analytiikan paikkatietojärjestelmä (Mahvet)
- Mahdollisesti saastuneiden maiden paikkatietojärjestelmä (Masa)
- Vesistövesinäytteiden paikkatietojärjestelmä (Vesireki)
- Luontotietojärjestelmä (Helsingin luontotietojen paikkatietojärjestelmä)

Julkaisut 2003

- Vuosaaren satamahankkeen linnustonseuranta 2002. Yrjölä R., Koivula M.
- Helsingin Keskuspuiston sienten vierasaineet vuonna 1999. Järvinen A.
- Myllypuron kaatopaikka-alueella asuneiden henkilöiden hedelmällisyys, jälkeläisten epämuodostumariski ja vastasyntyneiden terveys. Ritvanen A., Gissler M., Pönkä A.
- Sinilevät ja levämyrkyt Helsingin uimarannoilla ja merialueella kesällä 2002. Räsänen M., Rapala J., Kultanen L.
- Syöpä Myllypuron entisen kaatopaikan alueella asuneilla - jatkotutkimus. Pukkala E., Pönkä A.
- Helsinkiläisten asuntojen ilmanvaihto-ongelmista. Ikäheimo M.
- Asukkaiden vaikutus sisäilman VOC- ja NH₃-pitoisuuksiin. Saarinen A., Vartiala T., Viinikka M.
- Vuosaaren satamahankkeen linnustonseuranta 2003. Yrjölä R.
- Helsingin ja Espoon merialueiden velvoitetarkkailu vuosina 1995-2001. Autio L., Kajaste I., Pellikka K., Pesonen L., Räsänen M.
- Veden laadun muutosten vaikutus Helsingin ja Espoon edustan pohjaeläimistöön vuosina 1973-2001. Laine A., Pesonen L., Myllynen K., Norha T.
- Päiväkotihenkilöstön hygieniäkäyttäytyminen ja kertaluontoisen koulutuksen vaikutus siihen Helsingissä vuonna 2002. Pönkä A.
- Lävistyskorujen nikkelpitoisuudet. Pönkä A., Ekman A., Partanen M.
- Töölönlahden kunnostushanke ja veden laatu ennen toimenpiteitä. Kajaste I.

Monisteet 2003

- Helsingin kaupungin ympäristöohjelma 1999 - 2002. Seurannan loppuraportti 2002. von Bonsdorff C, Vilkkuna J, Heikkonen K, Pitkänen E, Nurmi P, Viinikka M, Pönkä A
- Helsingin ja Espoon merialueiden velvoitetarkkailu 2002. Pellikka K. (toim.)
- Suunnitelma katupölyhaittojen ehkäisemiseksi. Viinanen J. (toim.)
- Luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen ja jätteiden synnyn ennaltaehkäisy Helsingin asuntotuotantotoiminnassa. Heino E
- Stadin kompostikampanja III. Backström V.
- Leikkipuistojen kahluaaltaiden veden hygieeninen laatu Helsingissä 1998-2003. Kalso S, Airo J, Pönkä A, Laine S
- Kallahden harjun hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2003-2012. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
- Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2003. Matilainen M-K, Laine K, Pönkä A
- Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2003

Asiakaspalvelun ja viestinnän palvelujen tuotteet

	2000	2001	2002	2003
Esitteet ja oppaat	32	10	4	19
Julkaisujen ja esitteiden välittäminen	2 592	2 102	1 730	Ei tilastoitu
Sähköpostitse annettu neuvonta ja asiakaspalvelu	509	416	499	710
Yhteydenottoja neuvontaan yhteensä	8 471	7 261	7 658	6 517
Vastaanotettuja vierailuryhmiä	40	45	30	26
Vaihtuvat näyttelyt aulassa	5	6	6	4

Tiedotteet viestimille	43	28	40	73
Tiedotustilaisuudet	5	4	3	4
Tapahtumiin, näyttelyihin ja messuille osallistuminen	15	17	24	14

Vieraat 2003

Kertomusvuonna ympäristökeskuksessa kävi vierailijoita mm.:

- Puolan kilpailu- ja kuluttajavirastosta
- Unkarin kuluttajansuojavirastosta
- Japanin kaupunginjohtajien yhdistyksestä
- Tukholman, Bublin ja Ateenan EU-kuluttajaneuvonnoista
- Liettuan, Prahan ja Japanin ympäristöhallinnoista.

Ympäristökeskuksen asiantuntijoiden esiintymiset viestimissä 2003

(haastattelut, tiedotteet, artikkelit jne.)

Aihe	Kpl
Asuinympäristö, sisäilma, tuholaiset	11
Elintarvikkeet, terveystarkastajan työ ja elintarvikehuoneistot	18
Eläimet (luonnonvaraiset) kaupungissa	7
Harakan luontokeskus	10
Helsingin ympäristöraportti, hankinnat ja ekologinen jalanjälki	9
Ilman laatu ja päästöt, katupöly	7
Jätteet ja jätehuolto, roskaaminen	4
Luonnonsuojelu + luontotietojärjestelmä	16
Maaperä ja saastuneet maa-alueet, jätevesipäästöt	13
Vesien tila ja uimarannat	22
Ympäristöluvut	1
Ympäristömelu	11
Muut	4
Kuluttajaneuvonta	9
EU-kuluttajaneuvonta	30
Yhteensä	172
Lehtihaastattelut/artikkelit	78
Radiohaastattelut	58
TV-haastattelut	17
Luennot, messut, seminaarit ym.	19

Tiedotteet 2003

73 kpl (ei sisällä luontoretkitiedotteita eikä Harakan luontokeskuksen tiedotteita)

- Keinovärien käyttö vähentynyt virvoitusjuomissa ja yleistynyt irtojäätelöissä; kuluttajille annettavissa tiedoissa puutteellisuuksia
- Piilevistä hyviä kokemuksia purojen veden laadun kuvaajina
- Kylmäketjuhanke tehostanut aitoa omavalvontaa elintarvikkeiden laadunvarmistuksessa
- Viikin- Vanhankaupunginlahden Natura-alueen vesikasvillisuus yksipuolista
- Ilmanlaatu ja siitä tiedottaminen Helsingissä

- Ympäristöohjelmatyössä riittää haasteita
- Helsingin kaupungin ympäristöohjelma 1999-2002, seurannan loppuraportti.
- IPM-hanke - kuluttajan ääni kuuluviin Euroopassa
- Torjunta-aineet voivat säilyä vuosikymmeniä kaupapuutarhojen maaperässä toiminnan loppumisen jälkeen
- Osallistu ja vaikuta Helsingin ympäristönsuojelumääräyksiin
- Linnut helsinkiläisten naapurina - aloittaa ympäristökeskuksen kevään 2003 luentosarjan
- Miten elintarvikkeet tulisi säilyttää? Luento Helsingin ympäristökeskuksessa 9.4.2003.
- Luontoretket 2003 -esite ilmestynyt
- Pölypitoisuudet pienemmiksi katupintoja kastelemalla
- Tule kompostikurssille!
- Hiukkastutkimuksen merkitys helsinkiläisten ilman laadun kannalta
- Mitä uutta asuntomelusta? Luento Helsingin ympäristökeskuksessa 14.5.2003.
- Tule kompostointikurssille!
- Laivamatkasta luontomatka
- Biojämää ei pitäis miksaa kaatisjämän kans
- Kompostointikurssille ympäristökeskukseen
- Kompostointikurssille 3.6.!
- Kom på komposteringskurs den 3.6.
- Lintusaarten pesimärauhaa valvotaan pääkaupunkiseudulla
- Kasviplanktonin kevätukinta suurimmaksi osaksi ohi
- Levien määrä pysynyt korkeana Kruunuvuorenselällä
- Testiprojekti osoitti: verkkokauppa Euroopassa ei ole aina ongelmatonta
- Levien määrä pysynyt korkeana Kruunuvuorenselällä
- Helsingin edustalla levien määrä vähentynyt
- Helsinki vie vähemmän jätettä kaatopaikalle ja investoi jätevesien puhdistukseen, mutta ilman laatu on edelleen

ongelma

- Ensimmäinen raportti Vuosaaren satamahankkeen linnustoseurannasta on valmistunut
- Helsingin edustan levätilanne 18.6.2003
- Helsingin uimavesien laatu on hyvä
- Helsingin lepakot kartoitetaan - osallistu kilpailuun!
- Helsingin edustalla leviä vähän ja vesi kirkasta
- Viikin luonto -Internetsivut esittelevät ajankohtaiset luontohavainnot
- Vihreille Hotelleille tunnus hyvästä ympäristötyöstä
- Helsingin uimarantavesien laatu edelleen hyvä
- Autojen pesu yksityisillä pihilla Helsingissä
- Sinilevien tuottamat myrkyt jäivät Helsingissä vähäisiksi kesällä 2002
- Vihreille Hotelleille viiri tunnustukseksi hyvästä ympäristötyöstä
- Suojaisuudella vaikutusta Helsingin lahtien levätilanteeseen
- Helsingin uimarantavesien laatu on edelleen hyvä
- Levää yhä vähän Helsingin edustalla
- Sinilevät runsastuneet Helsingin edustalla
- Helsingin uimarantojen mikrobiologinen laatu on pysynyt hyvänä
- Helsingin edustalla runsaasti sinilevää veteen sekoittuneena
- Helsingin uimarantojen sinilevätilanne ja hygieeninen laatu
- Helsingin edustalla ei havaittu sinilevien pintalauttoja
- Helsingin uimarantojen sinilevätilanne parantunut
- Kotimaisissa mansikoissa vaarattomia määriä torjunta-ainejäämiä
- Myllypuron entinen kaatopaikka-alue ei ole lisännyt hedelmättömyyttä, epämuodostumia, vastasyntyneiden terveyshaittoja eikä todennäköisesti asukkaiden syöpäriskiäkään
- Vain viidellä uimarannalla vähän sinilevää
- Tervetuloa mukaan tutustumisretkelle Helsingin edustan merialueen tilaan tiistaina 19.8.2003
- Helsingin edustan merialueen ja merenlahtien levätilanne 7.8.2003
- Helsingin uimavesien hygieeninen tila on hyvä eikä sinilevää havaittu
- Helsingin edustalla vähän leviä ja levälajisto loppukesälle tyypillinen
- Helsingin uimavesien hygieeninen laatu edelleen hyvä; sinilevää hieman vain Munkkiniemessä
- Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2003 ilmestynyt verkossa
- Sinilevätilanne Suomenlahdella ei ainakaan toistaiseksi yhtä paha kuin keväällä ennustettiin
- Helsingin lahtialueilla levää on runsaasti
- Helsingin edustalla levää vähän ja vesi kirkasta
- Kuluttajansuojaa 25 vuotta - näyttely Rikhardinkadun kirjastossa
- Kaupunki on sinun - nuori kaupunkiliikenteessä -näyttely Liikkujan viikolla
- Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelman valmistelu käynnistyi
- Pyöräretki kaupunkilaisille Liikkujan viikolla: Vantaanjoen luonnon helmet ja aarnimetsän aarteet tutuksi
- Yhteenveto leväkesästä 2003
- Kaupunki on sinun - nuori kaupunkiliikenteessä -näyttely ympäristökeskuksessa

- "Palo autojen ahdistamana": lääkäri-kirjailija Jorma Palo kertoo kokemuksistaan Nuori kaupunkiliikenteessä -infossa Jugendsalissa Autottomana päivänä 22.9.2003
- Stadin kompostikisan voittivat As. Oy Vaakatie 7 Lassilasta ja Tarkan perhe Käpylästä
- Luontotietojärjestelmä täyttää vuoden
- Hanhien lisääntyminen hämmästyttää Helsingin seudulla
- Lintujen ruokinnan pelisäännöt Helsingissä

Tiedotustilaisuudet 2003

4 kpl

- Hengitettävien pienhiukkasten terveys- ja ympäristövaikutukset (yhdessä YTV:n kanssa)
- Vihreä hotelli
- Toimittajien ja ympäristölautakunnan vesiretki
- Stadin kompostikisan tulosten julkistaminen

Esitteet ja oppaat 2003

19 kpl

- Oravatarinoita (lisäpainos)
- Kauneimmat vaahterat (lisäpainos)
- Kallahdenniemen luonnonsuojelualue
- Ravitsemisliikkeiden suunnitteluohjeita
- Haltialan retkikartan uusi painos (yhdessä HKR:n kanssa)
- Viikin retkikartan uusi painos (yhdessä HKR:n kanssa)
- Kuluttajalle tietoa, apua ja neuvoja
- EU-kuluttajaneuvonta
- EU-konsumentrådgivning
- European Consumer Centre of Helsinki
- Käytetyn auton osto Euroopasta (suom. ja ruots.)
- Pyöräretki Haltialan aarnimetsään 21.9.2003
- Helsingin kestävä kehityksen toimintaohjelma (Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A 8/2003)
- Kestävä kehityksen ideapakki
- Kaupunkien järjestämät luontoretket/Naturutflykter 2003
- Harakan luontotalon tapahtumat 2003
- Stadin kompostikisa
- Helsinkiläisen ympäristöopas (verkkojulkaisu)

Näyttelyt, kampanjat ja tapahtumat 2003

14 kpl

Ympäristökeskuksen järjestämät

- Pienoisnäyttely Baltic Sea 2003 -symposiumin yhteydessä
- Kompostointinäyttely
- Energiansäästö-viikon näyttely
- Sama meri kaikissa meissä -näyttely kesällä Harakan saarella

Liikkujan viikko ja Autotonpäivä 2003:

- Pyöräretki Haltialaan (yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa)
- Nuori kaupunkiliikenteessä -näyttely ja info Jugendsalissa (yhdessä Liikenneturvan kanssa)
- Nuori kaupunkiliikenteessä -näyttely ympäristökeskuksen aulassa
- Kuluttajansuojaa 25 vuotta (Rikhardinkadun kirjastossa ja ympäristökeskuksessa)

Lisäksi ympäristökeskus oli mukana:

- Elinympäristö ja liikenne -näyttelyssä Liikenne- ja viestintäministeriössä Liikkujan viikolla
- Stadin kompostikisan järjestämisessä
- Eurooppa-päivässä 9.5.
- Energiansäästöviikolla

Julkaisutiedot

Julkaisija

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2004

Toimittaja

Triina Kiviniemi

Taitto

Olli Turunen | Tovia design

Valokuvat

Helsingin kaupunkimittausosasto, Helsingin ympäristökeskuksen kuvaarkisto, Merja Kurki-Suonio, Tuire Marttinen, Marjo-Kaisa Matilainen, Pertti Metiäinen, Nella Mikkonen, Päivi Munne, Jaana Pirnes, Jukka Puttonen, Eija-Leena Ranta, Helena Roschier, Suomen ympäristökeskus, Vesa Syrjälä, Olli Turunen, Anja Vallittu, Niclas Warius, Laura Vuori.

ISBN

952-473-247-5

■ Ympäristökeskuksen julkaisuja, esitteitä ja muuta materiaalia voi tilata ympäristökeskuksen [asiakaspalvelusta](#).